

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XL • CIJENA: 2 €

POST, MOLITVA I DJELATNA LJUBAV

od 19. veljače do 25. ožujka 2023.

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

Živo vrelo

Vincent van Gogh, *Molitva*, 1882.

God. XL. (2023.)

Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

UREDNIKOVA RIJEČ

Postom, molitvom i djelima ljubavi

1

NAŠA TEMA: POST, MOLITVA I DJELATNA LJUBAV

Ivica Raguž: O postu, molitvi i milostinji

2

Zvonko Pažin: Korizma – četrdesetnica. Povijesni pregled

7

Domagoj Volarević: Smjerokazi u korizmi – post, molitva
i bratska ljubav

11

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:

T. Barščevski, M. Horvat, D. Patafta, I. Benaković,
I. Bodrožić, D. Runje

Sedma nedjelja kroz godinu

16

Pepelnica

20

Prva korizmena nedjelja

24

Druga korizmena nedjelja

28

Treća korizmena nedjelja

32

Četvrta korizmena nedjelja

36

U DUHU I ISTINI

Glazbeni prilog: Smiluj nam se, Gospodine

40

Postom, molitvom i djelima ljubavi

Korizmenim hodom, usmjerenim prema svjetlu uskrsnuća, prolazimo kroz stvarnost ovozemaljskog vrta, koji sve više postaje zakrčeniiji i mračniji, jer njegovo plodno tlo čovjek ljubomorno pomlađuje sadnicama uobraženosti, nametljivosti i nedosežnosti, pokazujući tako svoju pohlepnu i nepopravljivu čežnju iskorištavanja Božje dobrote.

Probijajući se kroz razne ponude primamljivih plodova, lako se izgubiti u mraku neumjerenosti, ali i iscrpljenosti. Tu umornom čovjeku ponestaju snaga i volja za traganjem Svjetlosti te se u sebi lomi i pada. U trenutku kada ponovno dolazi k sebi, pridžiže se okružen mrakom, tragajući za materijalnom sigurnošću koju nalazi u blizini i o kojoj postaje ovisnik. Ako gleda samo na sebe, nema potrebu za izlaskom iz vrta mraka, u čijim plodovima uživa, no čovjek, stvoren na sliku Božju, nije stvoren za mrak i da ga tama obuzme, nego od Svjetlosti, da hodi za Svjetlošću.

Korizmeni hod nije šetnja ovozemaljskim vrtom i upoznavanje njegovih loših sadržaja, bez ikakvih inicijativa za promjenama, nego krčenje zaraslog i grijehom tretiranog životnog prostora pojedinca i zajednice, kako bi do svakog slomljenog i pod tereotom palog čovjeka doprla Svjetlost Života. Kako i sami ne bismo oslabili te pali pod težinom izazova, pomažući u borbi protiv tame, potrebna nam je snaga molitve po kojoj nas Duh Sveti prosvjetljuje te daje svoju moć hrabrog i nepokolebljivog djelovanja i brige za spas duša.

Molitva nije samo glas koji upućujemo Bogu, nego i glas Božji koji u čistom srcu odzvanja melodijom ljubavi, koja čovjeku omogućuje da iziđe iz sebe te ga još više čini spremnim na post, na put siromaštva, odricanja i oslobađanja života od svega što ga opterećuje i prezasićuje. Takvo iskustvo žive vjere u odanom predanju Bogu, dušom i tijelom, u molitvi i postu, omogućuje živjeti dje-latnu ljubav. Lijepo je hodati po uređenom ovozemaljskom vrtu do kojeg dopire svjetlost vječne Božje ljubavi.

Urednik

O postu, molitvi i milostinji

IVICA RAGUŽ

Post – ritanje tijela i sram

Crapula! Crapula – neumjerenost, sitost, pogubna je za kršćanina. To je ključna riječ sv. Benedikta u njegovim pravilima: »Prije svega valja izbjegavati sitost, i monah se nikad ne smije prejesti jer ništa nije toliko nedostojno kršćanina kao sitost, kako i naš Gospodin kaže: ‚Pazite na se da vam srca ne otežaju u sitosti-proždrljivosti (*crapula*).‘« Poučen pravilom sv. Benedikta, moje pravilo, koje osobito sada, u korizmi, želim još više održavati, glasi: *Jedi i pij tako da uvijek nakon objeda možeš moliti!* Ponekad mi se dogodi da se tako »zasitim« jelom i pićem te nemam snage ni vremena za molitvu. Zaista, srce postaje teško, sito hranom, a to znači sito sobom i svijetom, a nepotrebno Boga i bližnjega. A smisao je posta upravo to: postiti kako bismo mogli moliti. Tko ne posti, tko se ne odriče dopuštenoga, ne će se moći odreći ni nedopuštenoga, postat će sit, pun sebe i ovoga svijeta te ne će moći moliti. Možda bi trebalo u korizmenom vremenu prisjetiti se i još jedne misli, a to je misao sv. Antuna Pustinjaka koju nalazimo u njegovu životopisu: »Kad je htio jesti ili spavati, ili kad je udovoljavao drugim tjelesnim potrebama, sramio se kad bi se sjetio duhovne naravi svoje duše. Ako je htio jesti zajedno s drugim monasima, tada bi sebi dozivao u pamet svoju duhovnu hranu, prekinuo bi blagovanje i od njih se udaljio jer je držao da bi se morao zacrvenjeti ako bi ga drugi gledali kako jede.« Da, trebalo bi se uvijek stidjeti dok jedemo jer bismo time dali sebi i drugima do znanja da je hrana potpuno sporedna za nas kršćane, da je tijelo, a time i hrana, samo jedan manji dio nas, a veći dio nas naša je duša, naš duhovni život. Zato se u samostanima, što je danas nažalost ukinuto,

čitalo Sveto pismo ili duhovno štivo za vrijeme objeda: kršćanin treba i tijekom objeda »stidjeti se«, tj. i tada više hraniti svoju dušu Božjom riječju, nego tijelo hranom. Stoga bi bilo preporučljivo da u ovoj korizmi barem nakratko čitamo Pismo, i to ne samo prije objeda, nego baš tijekom objeda. K tomu, čuvat ćemo se na taj način i od grijeha, jer »obilje riječi ne biva bez grijeha, a tko zauzdava svoj jezik, razuman je« (*Izr* 10,19). I zaista, ne sjećam se da sam ikad bio ostao bez grijeha kod zajedničkih objeda, osobito tamo gdje se više pojelo i popilo te gdje se puno pričalo. Nije ni čudo da je sv. Ivan Krstitelj ostao bez glave upravo za vrijeme gozbe, jer se ljudi nisu stidjeli kod jela i pića, nego su stenjali, jeli i pili te, dakako, brbljali.

Budući da smo pogođeni istočnim grijehom, koliko god se trudili da naše tijelo ne tlači našu dušu (*Mudr* 9,15), ono se u najmanju ruku uvijek rita protiv nas. To ritanje tijela, ta naša grješna i nesređena žudnja za *crapulom*, sitošću, neumjerenošću, iziskuje od nas kršćana da cijeli svoj kršćanski život shvatimo kao korizmu, a osobito da u korizmi budemo korizmeni. Naime, čovjek je stvoren da bude »prospećan«, da bude »mediokritet«, da se u svetom mediokritetu shvati kao biće koje visi, lebdi između neba i zemlje. Kršćanin pak visi, lebdi između Boga i ljudi ovoga svijeta, između Boga i ljudi koji ne poste, čiji se trbuh uza zemlju prilijepio. Budući da nas tijelo, zemlja, tlači i privlači da se privijemo uz njezine užitke, zaboravljajući Boga i bližnjega, potreban nam je post. Postom postajemo svjesni da smo viseći, lebdeći u ovom svijetu, drukčiji od zemnika, onih zalijepljenih za zemlju, a opet i drukčiji od nebesnika, onih koji su zalijepljeni za Boga u nebu. Ili pak, drukčije

Jan Lievens, *Job*, 1631.

rečeno, postom smo upereni protiv *crapule*, sitosti ovdje na zemlji. Ne želimo biti siti ovdje, kako bismo se sitali Bogom. To naše sveto klaćenje, to svete lebdenje između nebesnika i zemnika kazuje nam da kršćanski post ima smisla samo ako se njime kršćanin trudi doći do Boga koji je iznad nas. Ljudi ne poste, jer nemaju Boga iznad sebe, a to znači da nemaju nikoga iznad sebe. Dakle, ljudi ne poste jer ne vjeruju u Boga. Ili pak poste, ali poste kako bi opet ostajali kod sebe, kako bi jačali svoj egoizam,

kako bi se hvalili svojim izgledom, mišićavim tijelom. Jednom riječju, ljudi ne poste jer se osjećaju moćnima i samodostatnima. Ili pak poste da bi se opet osjećali moćnima i samodostatnima: *crapula!* Kršćani pak poste da u sebi budu nezasićeni, nesamodostatni, a to znači sobom slabi i nemoćni, kako bi se u toj nemoći podigli iznad sebe, k Bogu. I zato post nikada ne će uspjeti, ili će pak biti sebičan, ako se ne događa iz ljubavi prema Gospodinu, štoviše ako ne dopustimo Gospodinu da on svojom

milošću vodi naš post. Da, post je blagoslovljen samo ako *ne dolazi od naše dijete*, od naše volje, od naših dijetnih programa, nego iz milosti! To je i moje iskustvo. Najbolje postim kada molim, kada Bog u meni posti, kada on postom počinje stanovati u mojem tijelu. Nikada nisam dobro ni dugo postio kada sam ja, kada je moje mrsko, moćno ja, htjelo postiti. I još nešto, meni osobito važno: kršćani postom ne traže mišićavo tijelo, nego *krjeposno tijelo!* O da, velika je razlika između športskoga, mišićava tijela i krjeposna tijela. Mišićavo, športsko tijelo sebično je, oholo, izričaj je ohole duše. Krjeposno tijelo, kao plod posta, slabo je tijelo, ali to je tijelo moćno krjepošću, ljubavlju prema Bogu i bližnjemu. Zato nas korizma poziva da postom zadobijemo krjeposno tijelo, koliko god nam se tijelo i dalje nastavilo ritati, budući da smo u klaćenju između neba i zemlje. Zato postimo, jer je post prva krjepost u borbi protiv poroka, protiv naše sklonosti da se trbuhom prilijepimo uz ovu zemlju. Svoje uspavano, otežalo tijelo sitošću postom uvijek iznova štipajmo ili pak bodimo. Budimo barem štipavci svomemu tijelu u korizmi.

Molitva – nisi sebi dostatan – *da mihi gratiam*

Kao što već rekoh, nema posta bez molitve. Post ne može biti blagoslovljen ako ne dolazi i ne vodi molitvi, tj. Bogu koji je iznad nas. I tu opet vrijedi: *crapula!* Dakle, ljudi, a tako i mnogi kršćani, ne mole jer su »krapulozni«, siti, samodostatni, a to znači oholi i obijesni. Kršćanin se pak prepoznaje po molitvi, kršćanin moli u svako doba, kako nas poučava sv. Pavao. Zašto? U molitvi čovjek priznaje da *nije sebi dostatan*. Molitva treba voditi svaku našu misao, riječ i djelo, jer time pokazujemo da nismo sebi dostatni i da se ne pouzdajemo u svoje sile. Zato je potrebno puno moliti, osobito noću, kako je to Gospodin često činio. Da, u korizmi potrebno je skratiti san. Ali ne skraćivati san kao zemnici, kao ljudi ovoga svijeta, koji to čine zbog vlastite slave, časti,

karijere ili pak zbog zabave i isprazne značiljelje. Potrebno je skratiti san da bi se više vremena posvetilo molitvi. Kršćanin bi trebao tugovati što i po noći nije s Gospodinom. Zato on želi skratiti san kako bi mogao više moliti. Ništa nam ne vrijedi sve što činimo, ako ne molimo. Možemo činiti velika djela, ljubiti bližnje, biti slavni u Crkvi i u društvu, ali ako ne molimo, tada to sve činimo samo radi sebe samih, sve činimo kako bismo zasitili sebe. Molitva je za nas kršćane važnija od svega i od svakoga posla. Nema ničeg važnijega od molitve. Jer, naša je snaga u našoj slabosti: dok molimo, priznajemo svoju slabost i snagu tražimo od Boga. Da, u molitvi snagu ne tražimo u sebi i u svijetu, nego od Boga. Zato je molitva jedina istinska moć. To će potvrditi svaka duša koja puno moli: tada se događaju čudesne stvari u životu, ali stvari koje dolaze iz onoga što ovaj svijet ne voli: iz nemoći, iz slabosti, tj. iz molitve – nisi sebi dostatan. Ljubitelji ovoga svijeta ne mole jer ne žele biti nemoćni i slabi, ne žele se poniziti, učiniti se bespomoćnima. O da, ne žele biti pasivni, dopuštajući Bogu da on djeluje u njihovu životu. Zato je potrebna u ovom nemolitvenom svijetu golema ofanziva nas, kršćana, na ovaj svijet, a to je molitvena ofanziva, protiv »krapuloznosti« ovoga svijeta.

Molitvom također pokazujemo da smo sljedbenici milosti, a ne sljedbenici svojih vlastitih djela. Zato je istinska molitva ona koja na prvom mjestu traži samo jedno: *Da mihi gratiam* – »Milost mi daj«. Inače će i molitva postati farizejska. Postat će samohvalisanje, uspoređivanje s bližnjima, potvrđivanje vlastite moći i snage. *Da mihi gratiam!* Tko tako moli, u njemu nema *crapule*. Taj dolazi pred Boga uvijek kao prosjak, ne uspoređuje se s ljudima, nego se uspoređuje s Bogom. Uostalom, molitva ne može za nas kršćane nikada biti ohola. Jer, i kada mnogo molimo, uvijek treba imati na umu da u nama moli Duh Sveti, odnosno da, ako je išta i valjalo u našoj molitvi, to nije naše djelo, nego plod djelovanja Duha Svetoga u

nama: »Tako i Duh potpomaže našu nemoć. Doista ne znamo što da molimo kako valja, ali se sam Duh za nas zauzima neizrecivim uzdasima.« (Rim 8,26) Zato je molitva vrhunski čin poniznosti – nisi sebi dostatan! – te je Isus molio kako bi nam pokazao svoju poniznost: ništa on ne čini sam, nego sve čini od Oca i zahvaljujući Ocu. Mi kršćani molimo jer je Isus molio, jer se on kao Bog i savršeni čovjek nije ustručavao moliti. Štoviše, molio je više nego mi, iako je on sveti Bog i sveti čovjek. Molitva je zato ključ za razumijevanje Isusove osobe. Tako što moli, Isus nam sebe otkriva kao Sina, kao onoga koji svoju snagu ne crpi iz sebe, nego iz Oca, kao onoga čija je jakost u slabosti, a to znači u slabosti ljubavi, okrenutosti od sebe prema Ocu. Ako možda ne molimo poput Gospodina, tj. ako ne možemo moliti iz ljubavi prema njemu, onda bismo barem trebali moliti iz straha, iz straha da ne izgubimo dušu, iz straha da naši bližnji ne izgube dušu. Jer, i takav će nas strah dovesti do molitve, a time i do spoznaje koja se događa u molitvi, kako čitamo kod proroka Izaije: »Samo će vas strah uputiti' u objavu.« (Iz 28,19) Da, strah i molitva kao mjesta istinske spoznaje Boga! Ili pak ako nas Božja dobročinstva ne tjeraju da molimo, a onda se barem gorljivo molimo Bogu zbog zala koja su u nama ili izvan nas, a koja ne možemo nadvladati svojim silama. Ako si slomljen nevoljama ovoga svijeta, nemoj se slomiti u sebi, pasti u ono što ljudi ovoga svijeta nazivaju depresijom. Ne! Ako si slomljen nevoljama ovoga svijeta ili pak sobom, nevoljnikom, neka te ta slomljenost učini molitvenom osobom. Umoran od svijeta i od sebe, traži u molitvi odmor u Gospodinu. Sve je to duboko izrekao prorok Hošea, o čijim bismo riječima trebali razmatrati u korizmi: »Stoga ću put joj trnjem zagradingi, zidom opkoliti, da ne nađe više svojih staza. I trčati će za milosnicima, ali ih stići ne će, tražiti će ih, al' ih ne će pronaći. Tada će reći: 'Idem se vratiti prvomu mužu, jer sretnija bijah prije nego sada.'« (Hoš 2,8-9) Budući da smo krapulozno prestali moliti i napustili Boga, sada,

kada nas je svijet slomio i razočarao, kada nam je svijet nanio bol, potrebno se, poput prosjaka, sramežljivo, a to znači molitveno, opet okrenuti Gospodinu. Jer, Bog nam nije dao slobodu da oholom voljom odbacujemo milost, već da *pobožnom, molitvenom voljom zazivamo njegovu milost.*

Milostinja radi Krista

Dosad smo vidjeli da kršćani prestaju biti krapulozni zahvaljujući postu i molitvi. No, Gospodin nas poučava da ni post ni molitva ništa ne vrijede bez milostinje. Milostinja je *život posta i život molitve*, a to znači da bez milostinje, i post i molitva ostaju jalovi, sterilni, odnosno molitva i post bez milostinje potvrđuju da se u jednom i u drugom čovjek samo vrti oko samoga sebe, traži samo svoje, kako veli sv. Pavao. Ovdje bih istaknuo jednu misao o milostinji koja se nalazi u Knjizi Sirahovoj: »Budi vjeran bližnjemu svojemu kad je siromašan.« (22,23) Kršćani u svakom siromahu prepoznaju Krista i žele mu biti vjerni, jer je Krist, premda bogat, postao siromašan za nas. Dakle, kršćanin se rado odriče svojega onoga što posjeduje i daruje ga siromasima, potrebitima. Naime, Krist je sebe osiromašio i nas obogatio (2Kor 8,9). Tako i kršćani rado sebe osiromašuju i bogate bližnje. Tko, dakle, daje milostinju, u njemu se nastanjuje Krist, jer Kristovi možemo biti samo tako što sebe osiromašujemo, a siromašne bogatimo. To, dakako, može učiniti samo onaj koji vjeruje u Isusa Krista. Dakle, i ovdje se pokazuje da je milostinja izričaj vjere, kao što su to i post, i molitva. Tko ne vjeruje u Isusa Krista, ne daje milostinju. Zašto? Budući da ne vjeruje u Isusa Krista, ne vjeruje u Boga koji se osiromašio, ne vjeruje ni u vječni život. Takav poznaje samo ovaj život, a to znači da svako osiromašenje smatra katastrofom, gubitkom samoga sebe. A Gospodin kazuje baš suprotno: Tko izgubi svoj život, dakle, tko se osiromašuje zbog bližnjega, taj će život zadobiti, tj. bit će Kristov. Zato mnogi kršćani, u svojoj ljubavi prema siromašnom Isusu, idu tako daleko da sve ostavljaju zbog njega, sve

Sano di Pietro, Prikaz iz života svetog Jeronima, 1444.

prodaju i daju siromasima (Mt 19,21), žele biti potpuno siromašni kako bi bili potpuno bogati u njemu.

Nadalje, i kada dajemo milostinju, uvijek treba imati na umu da mi ne činimo ništa veliko, da se ne bismo uzoholili. Zašto? Zato što sve što imamo, uopće nije naše! »Što imaš da nisi primio.« (1Kor 4,7) Sve je Božje i što god dajemo bližnjima, ne dajemo kao svoje, kao darivatelji, nego kao dužnici, kao nešto što uopće nije naše, nego smo dužni dati bližnjima, jer je to sve Božje. Isto tako, mi uvijek dajemo milostinju radi Krista, u svakom siromahu gledamo Krista, tj. dajemo milostinju Kristu. To je jako važna misao koja nas također čuva od oholosti. To je ujedno i ključ za razumijevanje uglavnom pogrješno shvaćena teksta iz Matejeva evanđelja (25. poglavlje), koji mnogi koriste kako bi relativizirali vjeru u Isusa Krista. Baš naprotiv! Taj nam tekst kazuje da je istinska milostinja samo ona koja se događa radi Krista. Zašto? Zato što se spram Krista vjernik odnosi kao vječiti dužnik: nikada vjernik ne može svojim dobrim djelom, pa tako ni milostinjom, uzvratiti na ono što je primio od Gospodina, a to je spasenje.

Stoga *milostinja radi Krista* oslobađa čovjeka od svake oholosti, jer – znamo iz iskustva – kako dobročinitelji mogu biti oholi, puni sebe, samodostatni, jednom riječju krapulozni. Dakle, uvijek trebamo davati milostinju, a osobito u korizmi, u tom od Krista i Crkve utemeljenom, svetom vremenu, a to znači: osiromašimo se svojevrijedno i bogatimo bližnje, ali sve radi Krista. Duša nam tada ne će biti krapulozna. Siromašni, obogatit ćemo se Kristom i pritom postati Božji miljenici jer Bog voli, podupire sirote i udovice (Ps 146,9).

I tako, u ovom svijetu, gdje ljudi grakću *crapula*, *crapula*, vjernici bi trebali u korizmi gugutati *mendicus*, *mendicus* – prosjak, prosjak. Zato je potrebno biti u svemu siromašan te ćemo se opet vratiti sv. Benediktu i njegovim pravilima za korizmu: »Neka uskrati svojemu tijelu nešto od jela, pića, sna, govorenja, šale, i tako s duhovnom radošću i čeznućem iščekuje sveti blagdan uskrsnuća.« Govorenja i šale? Da, krapulozni su oni koji puno govore, puno se šale i puno se smiju. Odreknuće od govorenja i šale uvjet je, čuli smo Benedikta, iščekivanju uskrsnuća u duhovnoj radosti i čeznuću. ■

Korizma – četrdesetnica. Povijesni pregled

ZVONKO PAŽIN

Počeci korizme

Prvih stotinu godina nedjelja, proslava vazmenog otajstva Kristove smrti i uskrsnuća, je bila jedini kršćanski blagdan. Sredinom 2. stoljeća počeo se slaviti i godišnji Uskrs, odnosno Vazam i to kao vazmeno bdjenje kojemu je prethodio post. Za kršćane je Kristova pasha – Vazam, i post i slavlje, to je *prijelaz* iz jednog u drugo, kada se u svetoj noći sati posta i molitve zaključuju euharistijskim slavljem. Tako post nema pokorničku ulogu, nego se njime spominju dani kad je Crkvi Zaručnik uzet. Pasha – Vazam jest *prijelaz* čitavog Krista: Glave (samog Krista) i Tijela (Crkve) iz smrti (koju simbolizira post) u život (kojeg predstavlja euharistijska gozba). Zajedno s Kristom kršćani otajstveno u ovome slavlju prelaze iz smrti u život, iz žalosti u radost.

Kako je ova proslava vazmenog otajstva postala najveći blagdan, priprava na to slavlje se produžila. U Rimu je u počecima priprava trajala tjedan dana. Započinjala bi u nedjelju prije Uskrsa čitanjem Muke, a kroz čitavu je sedmicu bio post. Tijekom 4. st. pojavio se period od tri tjedna priprave na Uskrs. Četrdesetodnevni preduskrsni post pojavio se u Rimu između 354. i 384. Tako je nastala korizma (latinski *quadragesima* = »četrdeseti«). Započinjala je prvom nedjeljom korizme, a završavala na Veliki četvrtak, što je iznosilo točno četrdeset dana pokore. Time se jasno razlikovao korizmeni od vazmenog posta.

Trajanje korizme

Većina će naših vjernika i vjeroučenika spremno reći da korizma traje četrdeset dana. Međutim, kako rekosmo, tako je bilo u počecima: korizma je započinjala Prve

korizmene nedjelje, a završavala na Veliki četvrtak. Kako je došlo do toga da je u rimskoj liturgiji još od 6. st. korizma započinjala u srijedu prije Prve korizmene nedjelje, to jest na Pepelnicu ili Čistu srijedu? Tomu je razlog onodobno bogoslužje s pokornicima. Naime, kršćani koji bi počinili neki osobito težak grijeh, bili su podvrgnuti višegodišnjoj pokori, pri čemu su bili isključeni iz euharistije. Na svršetku te pokore oni bi na Veliki četvrtak bili pomireni. Bliža priprava za pomirenje za njih je bila korizma, a ulazak u tu pripravu bio je obred posipanja pepelom. Kako je bilo nezamislivo da bi se pepeo davao Prve korizmene nedjelje (jer su nedjeljom bili zabranjeni svi pokornički čini), oni su primali pepeo u srijedu prije Prve korizmene nedjelje. Osim toga, bilo je kršćana starije dobi koji su iz pobožnosti ulazili u red pokornika. Uskoro su i ostali vjernici u znak pokore htjeli primiti pepeo. Poslije njih su pepeo počeli primati i klerici. Tako se dogodilo da je za sve vjernike korizma započinjala na Čistu srijedu. Time su korizmi pridodana četiri dana. Prema kasnijem tumačenju, korizma je započinjala Čistom srijedom zato što se nedjeljom nije smjelo postiti, što se onda odnosilo i na šest korizmenih nedjelja. Stoga su kršćani, da bi »namirili« 40 dana posta, korizmi pridodali spomenuta četiri dana i još k tome Veliki petak i Veliku subotu. Ovo je tumačenje manje vjerojatno, što se vidi i iz činjenice da Čistu srijedu kao početak korizme nikad nisu prihvatile mozarapska (španjolska) i ambrozijanska (milanska) liturgija.

Korizmene postaje

U Rimu je od 5. st. svakoga dana u korizmi papa slavio misu u drugoj rimskoj crkvi,

što je bilo naznačeno još i u *Misalu Pija V.* Zato je u tom misalu svaki korizmeni dan imao vlastite molitve i čitanja. I važeći misal preporučuje korizmena bogoslužja po postajama (na razini grada, biskupije, crkvene pokrajine), navodeći to kao drevni rimski običaj.

Predkorizmene nedjelje u prethodnom kalendaru

Tri predkorizmene nedjelje vuku svoje podrijetlo iz monaške pobožnosti. Htjelo se »namiriti« korizmeni post, jer se negdje subote kao i dani velikog tjedna nisu računali kao dani posta, pa su opet to htjeli nadoknaditi. Tako je oko 520. nastala Pedesetnica (nedjelja prije Prve korizmene). Šezdesetnica (nedjelja prije korizmene Pedesetnice) uvedena je 541., a Sedamdesetnica (nedjelja prije Šezdesetnice) na prijelazu između 6. i 7. st. Uvođenjem ovih predkorizmenih nedjelja razvodnjena je ideja četrdesetnice, a korizma postaje veliki »takmac« Vazmenom vremenu koje traje sedam tjedana. Zato su predkorizmene nedjelje dokinute 1969.

Cvjetnica

Prvi opis liturgije Cvjetnice u Jeruzalemu nalazimo kod Egerije u 4. st. O sedmoj uri puk bi se s biskupom sabrao na Maslinskom brdu, gdje su se govorili himni i antifone i čitala čitanja, a onda bi se išlo do bazilike Uzašašća na istome brdu. Čitao bi se odlomak o Isusovu svečanom ulasku u Jeruzalem i onda se išlo prema gradu. Pjeva se *Blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje*. Sva su djeca imala u rukama grane palmi ili maslina. Bogoslužje bi završilo u bazilici Uskrsnuća.

Na Zapadu prve tragove ophoda na Cvjetnicu nalazimo u 9. st. u mozarapskoj i galskoj liturgiji. *Rimsko-Germanski pontifikal* iz 10. st. donosi podroban opis ovog ophoda, koji je tijekom srednjeg vijeka bio veoma popularan. Puk bi se s biskupom sabrao izvan grada, gdje bi se blagoslivljale grančice, a onda bi ophod krenuo prema

gradu. Na vratima grada djeca su pred križ sterala svoju odjeću. Pjevalo se *Židovska su djeca; Slava, čast i hvala ti...* Nakon toga bi se u crkvi slavila misa. Blagoslov grana prema *Misalu Pija V.* iz 1570. bio je u crkvi i sastojao se od mnoštva molitava. Ophod bi krenuo iz crkve uz antifonu *Židovska su djeca*. Na povratku se u crkvi slavila misa u kojoj se uzimala Muka po Mateju. Reformom iz 1955. Pio XII. je ovo bogoslužje pojednostavljeno. Kao zanimljivost spomenimo da su se od ove reforme bogoslužja Velikoga tjedna mogla slaviti i na hrvatskom.

Korizma danas

Čista srijeda

Liturgičari su prigodom reforme kalendara 1970. htjeli uz predkorizmene nedjelje dokinuti i Čistu srijedu, tako da bi korizma prema drevnoj predaji počinjala Prve korizmene nedjelje i trajala točno četrdeset dana. Pavao VI. je odlučio da se predkorizmene nedjelje dokinu, a da Čista srijeda ipak ostane. Evo kako je on to obrazložio: »Bilo bi diskutabilno i teško uvesti kao novinu [ova četiri dana prije Prve korizmene nedjelje], ali budući da su sada prihvaćeni od svih naroda rimskoga obreda, ne čini se da bi bilo dobro dokinuti ih, tim prije što ostaje obred pepeljenja na Pepelnicu, kako se i danas čini«. Na Čistu se srijedu čita evanđeoski odlomak koji govori o ispravnom vrednovanju *posta, molitve i milostinje* (Mt 6,1-6.16-18) čime se daje osnovni sadržaj cijele korizme, kako veli Petar Krizolog: »Što molitva traži, postiže post, dobiva milosrđe. To troje, molitva, milosrđe i post, jedno su i uzajamni izvor života« (Služba čitanja, utorak trećeg korizmenog tjedna).

Krsno obilježje korizme

Korizma je ima i snažno krsno obilježje. Prve korizmene nedjelje za katekumene je bio obred izbora ili upisa imena te se za njih u misi treće, četvrte i pete korizmene nedjelje slave provjere. To drevno ustrojstvo (starije od 6. st.) obnovljeno je nakon Drugog vaticanskoga sabora. Iako korizmene nedjelje,

kao i one kroz godinu, imaju trogodišnji krug čitanje (A, B i C), pravilo je sljedeće: ukoliko ima katekumena, to jest izabranika, uvijek se uzimaju čitanja godine A. Za upis imena uzima se evanđelje o Isusovoj kušnji u pustinji, a za provjere izabranika uzimaju se odlomci iz Ivanova evanđelja: Treće nedjelje odlomak o Samarijanki na zdencu, Četvrte o izlječenju slijepca od rođenja, te Pete o Lazarovom uskrsnuću, kako je to bilo još prije 6. st. Svagdanja čitanja imaju jednogodišnji ciklus. Prvo je čitanje uvijek iz Starog zavjeta. Izbor čitanja uglavnom slijedi red čitanja prije reforme. Vrijedi zabilježiti hrvatske nazive korizmenih nedjelja: Prva se naziva *Čista*, Druga – *Pačista*, Treća – *Bezimena*, Četvrta – *Sredoposna*, Peta – *Gluha*, a Šesta je *Cvjetnica* ili *Cvjetna nedjelja*.

Četvrta nedjelja korizme

Ova nedjelja poznata je kao *nedjelja »Lætare«* prema ulaznoj pjesmi te nedjelje *Lætare, Ierusalem – Veseli se, Jeruzaleme* (Iz 66,10). Bilo je dopušteno sviranje orgulja, a liturgijsko je ruho bilo ružičaste boje. U Rimu je to bilo povezano s pučkim veseljem (jer se korizma bila oduljila). U papinskoj je liturgiji bio običaj blagoslova zlatne ruže, koju je papa, natopljenu mirisima, položio uz relikvije svetoga križa kao uspomenu na događaj kad je Marija pomazala Isusa pomašću uoči njegove muke. I danas je sačuvan običaj da se ova nedjelje svečanije slavi (kao i 3. nedjelje došašća) te se umjesto ljubičaste može uzeti ružičasta liturgijska boja.

Peta korizmena nedjelja

Ova se nedjelja naziva i *Gluha* (*Glušnica*). Tjedan prije *Cvjetnice* u starini se nazivao tjedan *Muke*. U subotu prije *Glušnice*, prije I. večernje, bio je običaj da se prekrivaju slike i kipovi ljubičastim platnom sve do vazmenog bdjenja. Taj običaj vuče podrijetlo iz srednjega vijeka, kada se između oltara i vjernika razapinjalo veliko platno. Zašto? Dva su tumačenja: ljudi u ono vrijeme nisu imali kalendare, pa im je to bio

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Tjesna djela milosrđa (žedna napojiti), 1606.–1607.

znak duboke korizme. Platno je označavalo hramsku zavjesu i uklanjalo se na Veliku srijedu na riječi evanđelja »I zavjesa se hramska razdrije po sredini«. Drugo tumačenje veli da je taj običaj vezan uz kanonsku pokoru. Budući da u srednjem vijeku nije bilo kanonske pokore, svi su vjernici bili smatrani pokornicima. Kako je oltar bio zaklonjen platnom, svi su oni na simboličan način bili isključeni iz euharistije. Današnji misal ovako određuje: »Može se zadržati običaj pokrivanja križeva i slika u crkvi. Sud o tome donosi biskupska konferencija. Križevi ostaju zastrti sve do svršetka službe Muke Gospodnje na Veliki petak, a slike do početka Vazmenog bdjenja.«

Cvjetnica

Puk se sabere u nekoj manjoj crkvi ili na kakvu zgodnu mjestu izvan crkve. Pjeva se antifona *Hosana Davidovu sinu*. Nakon uvoda slijedi molitva i škropljenje grančica i navještaj evanđelja o Kristovom svečanom ulasku u Jeruzalem. Može se održati

Girolamo Romani, *Isusov ulazak u Jeruzalem*, 1530.–1534.

kratka homilija. Slijedi ophod u crkvu. Pjevaju se antifone *Židovska su djeca* i psalmi te himan *Slava, čast i hvala ti*. Pri ulasku u crkvu pjeva se ulazna pjesma. Ako je imao plašt, svećenik ga skine i odjene misnicu. U misi se čita ili pjeva Muka prema ciklusi A, B ili C pri čemu nema svijeća ni kađenja, puk se ne pozdravlja, a evanđelistar se ne znamenjuje. Muka se može čitati po ulogama, a uloga se Kristova, ako je moguće, ostavlja svećeniku. Prikladno je da se Muka pjeva, kao što je u nas redovito običaj. Misa ima vlastito predslavlje.

U najnovijem izdanju *Rimskog misala* iz 2002. (koji u nas još nije preveden) ima nekih novina u bogoslužju Cvjetnice. *Prvo*, predviđa mogućnost službe riječi o svečanom Kristovu ulasku u Jeruzalem bez mise i to u subotu navečer ili u nedjelju u zgodan čas. *Drugo*, izriječom je rečeno da služba započinje znakom križa. *Treće*, dodana je opaska da se evanđelistar može okaditi prije naviještanja evanđelja u bogoslužju blagoslova grančica. *Četvrto*, sugerira se da u ophodu đakon svečano nosi evanđelje. *Peto*, ostavljeno je kao mogućost da nakon ophoda

misa započne s *Kyrie*. *Konačno*, na kraju cjelokupnog bogoslužja dodana je molitva nad narodom. Liturgijska je boja crvena. Misal donosi tri moguća načina započinjanja slavlja Cvjetnice. *Prvi* je svečani ophod. *Drugi* je način svečani ulaz u kojem svećenik na prikladnom mjestu u crkvi – izvan svetišta – blagoslovi grančice i navijesti evanđelje o Kristovom svečanom ulasku u Jeruzalem te se u svečanom ulazu uputi prema oltaru i svetištu, gdje nastavlja s misom. *Treća* je mogućnost da se slavi misa bez blagoslova grančica, ali s jednostavnim ulazom.

Veliki ponedjeljak, utorak i srijeda

Ovi dani nemaju neku posebnu liturgiju. Prije reforme na Cvjetnicu se uvijek čitala Muka po Mateju, na Veliki utorak po Marku, na Veliku srijedu po Luki. Zanimljivo je da Veliki tjedan zapravo i nije jedna cjelina. Do Velikog četvrtka traje korizma, a u četvrtak navečer, Misom Večere Gospodnje započinje Trodnevlje. U ponedjeljak, utorak i srijedu čitaju se evanđelja koja neposredno prethode mucu. Nema posebnih obredâ. ■

Smjerokazi u korizmi – post, molitva i bratska ljubav

DOMAGOJ VOLAREVIĆ

Četrdesetnica ili korizma u pastoralnoj praksi često je percipirana kao vrijeme pokore i obraćenja. K tomu katehetsko-liturgijski element obično tumači i njenu kronološku dimenziju kao vrijeme pripreve za proslavu svetkovine Uskrsnuća Kristova, Vazma/Uskrsa. Sve odrednice su ispravne i korisne u oblikovanju duhovnoga života vjernika. Post, molitva i milostinja od starine su naglašeni, mogli bismo reći i prenaplašeni elementi korizmenoga vremena i pripreve slavlja Uskrsnuća. Razloge za to možemo tražiti i objašnjavati s različitih gledišta. Pastoralni vid se čini kao najpraktičniji za shvaćanje takve situacije: tijekom korizmenoga vremena redovito u pastoralu nema »izvanjskih« velikih proslava krštenja, vjenčanja, slavlja potvrde, prvih pričešti itd. Onda se lakše usmjeriti na druge elemente. Molitva, post, milostinja, obraćenje..., teme su koje se ponavljaju svake korizme i samim tim postaju naglašene. To, naravno nije prigovor, kao da bi bila riječ o nečemu lošem. Dapače! Njihovo redovno ponavljanje i naglašavanje, svake godine iznova, trudi se usmjeriti vjernike otajstvu proslave Uskrsnuća. S druge strane ponavljanje ih čini pomalo i običajem. U tom se kontekstu lako oblikuje svijest da su te stvarnosti, koje su zbilja u vjerničkome životu prijeko potrebne, svrha korizmenoga puta. Svrha korizme jest pripreva na proslavu Uskrsnuća. Ta proslava nije samo izvanjsko obilježavanje, i trenutak odmora. Traži se cjelokupna uključenost vjernika, duhom (umom), tijelom, da se plodovi Vazmenoga otajstva što jasnije očituju. Da pripreva i proslava donesu plod. I

Konstitucija o svetoj liturgiji to sažimlje: »I u liturgiji i u liturgijskoj katehezi treba još jače osvijetliti dvostruki značaj korizmenoga vremena; vjernike, koji u to vrijeme gorljivije slušaju Božju riječ i posvećuju se molitvi, ono pripravlja na slavlje vazmenoga otajstva, prije svega po spomenu na krst, odnosno pripravom za krštenje te pokorom.« (SC 109)

Usmjerenje korizme

Slavlje vazmenoga otajstva glavno je usmjerenje i svrha i cilj. Načini punoga ostvarenja toga su slušanje Božje riječi, te molitva koja se rađa iz toga slušanja. Unutar toga spomen na krštenje (za već krštene), ili pripreva na krštenje (za katekumene) daljnja su aktualizacija korizmenoga hoda, kojoj je jedan od vanjskih izričaja i pokora. Načini pokore mogu biti razni. Vrlo česti su gore spomenuti post i milostinja. Često ih se i nesvjesno stavlja pod zajednički nazivnik, vrlo popularan danas – odricanje, o čemu ćemo u nastavku još govoriti. O samom se postu već detaljno govorilo u našem listu (npr. ŽV god. XXIX/2021 br. 2). Svemu tome možemo pridodati još nekoliko razmišljanja, koja temeljimo na zbornoj molitvi Pepelnice, kako ju nalazimo u aktualnom hrvatskom izdanju Rimskoga misala: »Gospodine, započnemo korizmu posta, molitve i bratske ljubavi. Udijeli nam jakost protiv navala duha zloće i ustrajnost u dobrim djelima.«

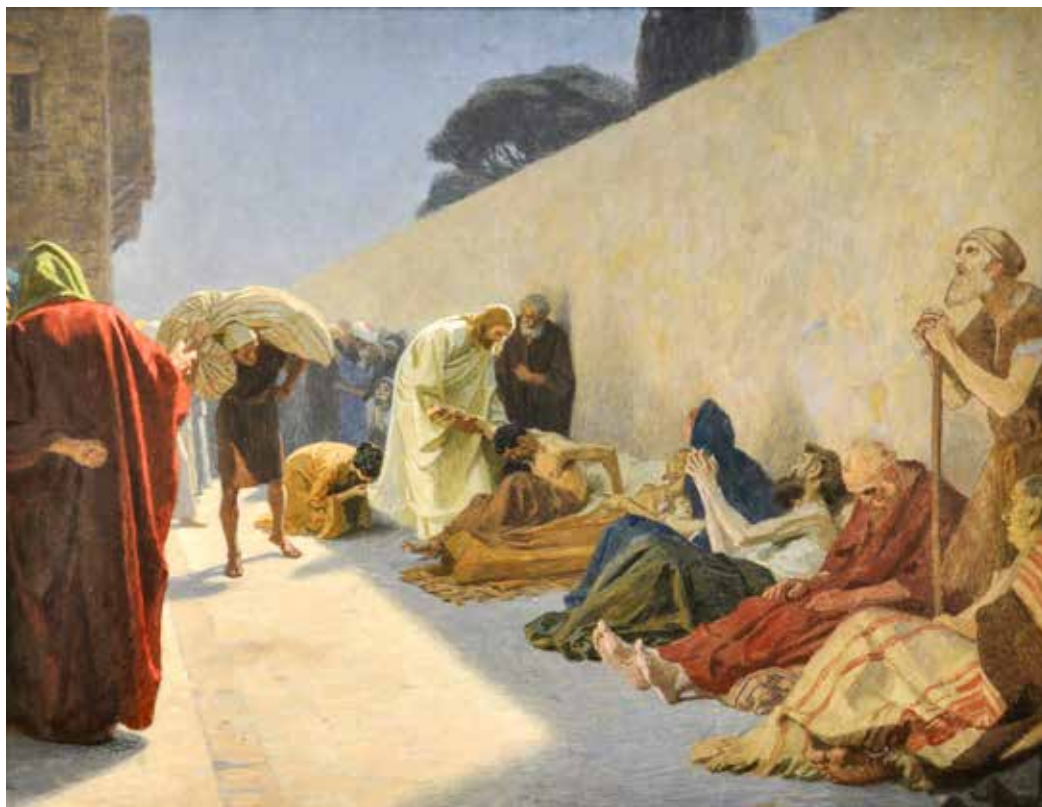
Okvir početka korizme *posta, molitve i bratske ljubavi* naglašen je i u *Konstituciji o svetoj liturgiji*: slušanje Božje Riječi i molitva koja proizlazi iz slušanja. Iz njega se dalje oblikuje put ka proslavi vazmenoga

otajstva. Na osobnoj razini, kako smo napomenuli, spomenom ili pripravom za krštenje; na razini zajednice obnavljanjem svijesti o krstu kao temelju kršćanskoga života i temelju proslave vazmenog otajstva. Početak puta proslave toga otajstva obilježen je naglašavanjem elemenata koji su prisutni, ne samo na početku korizmenoga hoda, već kroz cijelu korizmu. Dakle *započinjemo korizmu koja će biti ispunjena postom, molitvom i bratskom ljubavi*. Da bismo ostali vjerni na započetom putu, molimo i za jakost protiv duha zloće te konačno ustrajnost u dobrim djelima kojima se odbija zlo. Post, molitva i bratska ljubav (caritas, agape!) sredstva su kojima se ostaje ustrajan. Nije riječ o proizvoljnim pobožnim elementima inkorporiranim u molitvu, već o odrazu već prokušanoga kršćanskoga iskustva. Nalazimo ga i kod drugih religija, ali kršćansko usmjerenje ovim elementima daje potpuno drugačiji smisao. Zanimljivo je da taj smisao (rečeno vazmeno otajstvo) nije jasno izražen u Zbornoj molitvi. Ipak liturgijski okvir i sami obrasci Pepelnice nedvosmisleni su u smislu i svrsi moljenoga. Prozba blagoslovne molitve pepela koji će se posipati na glave ili čela vjernika kaže: »Daj da po korizmenoj obnovi kršćanskoga života čiste duše proslave vazmeno otajstvo tvoga Sina.« Pažljivijim čitanjem ustrojstva i sintakse molitve u aktualnom hrvatskom prijevodu, zaključiti je da post, molitva i bratska ljubav obnavljaju kršćanski život, čiste dušu. Glavna im je svrha uvesti ili uvoditi u stvarnu proslavu vazmenoga otajstva. Zato i usmjeruju na izvjesni izvanjski način.

Post

Povijest posta, naravno nije vezana samo uz kršćanstvo, već je prisutan u mnogim religijama i društvima. Temeljno značenje posta jest uzdržavanje od hrane, mada post uključuje i druge vidove uzdržavanja. U naše doba primijetiti ćemo da ga se nerijetko izjednačava s odricanjem: popularno je nečega se tijekom korizme

odreći. Odricanje, konkretno od hrane, jest jedan od načina i vidova posta, to jest ono što bismo nazvali metodom posta, ali ne obuhvaća svo njegovo značenje i svrhu. Dakle, post je i vježba. Nije svrha samome sebi. Jedan je od vidova pokore koja vodi cilju. Uzimajući u obzir svrhu i cilj posta, možemo postaviti ili postavljati pitanja koja bi nas podsjetila na njegovo značenje. Možemo preoblikovati pitanje pa kazati – što se dobije postom? Odgovora uvijek može biti više. Ostanimo unutar, kako smo ga nazvali, osnovnoga vida posta, tj. uzdržavanja od hrane. Naime nijedno živo biće ne može preživjeti bez hrane. Hrana je nužna u svakom biološkom procesu. Služi za održanje života. Kako je život Božji dar, onda i hrana logično, služi tome daru. Pa i hrana je Božji dar! Zašto je se onda odricati? Zašto se uzdržavati od nečega što održava dragocjen Božji dar života? Zar je Bog takav da nam je dao hranu (*Post* 1,28-29) pa nam onda zabranjuje koristiti, jesti tu istu hranu? Zar je hrana loša? Ili još teže – zar je hrana zla? U ovako složenom razmišljanju možemo doći do apsurda! Hrana kao hrana nije ni loša ni zla, dapače, nije samo nužna potreba za održanjem života, već je dio prvotnoga blagoslova koji Bog udjeljuje čovjeku. grijeh čovjekov mijenja tu situaciju. Izokrenuta situacija u kojoj materijalno, dakle i hrana, čovjeka može navesti u grijeh učinili su da se hrana gleda isključivo kao životna potreba, a obilje lako dovede do preuzetnosti i zaborava najprije na Boga, a potom i na bližnje. Prevedemo li ovu situaciju u današnje situacije viškova i manjka hrane u pojedinim dijelovima svijeta dobit ćemo jasniju i konkretnu situaciju. No vratimo se osnovnom okviru: ako dakle i hrana, Božji dar dovede do toga da čovjeku priječi vidjeti dalje od toga, da sputava duh, onda je potrebno napraviti odmak. Uzdržavanje od hrane, post, stoga ima za svrhu obrnuti situaciju opet na pravi put, na put Božje zamisli, a to je da čovjeku osvijesti da je slika Božja. Slikovito, postom čovjek oslobađa prostor duha, koji mu je

Gebhard Fugel, *Isus ozdravlja bolesne*, 1920.

prije bio zaokupljen hranom, u kojem je izgubio doticaj s Bogom. Stvaranjem prostora čovjek u tom duhovnom opet može susresti Boga, i vraćati sebi dostojanstvo slike Božje.

Zanimljivo je da post ne znači potpuno odricanje i uzdržavanje od hrane, koje bi na biološkom planu neizostavno rezultiralo smrću! Čak i veliki isposnici u povijesti Crkve živjeli su barem o kruhu i vodi. Manje hrane tijekom posta znači vježbu, kojom čovjek priznaje Božju nakanu za svoj život. Život se uzdržava i dalje, a post onda usmjeruje Bogu.

Molitva

Unutar posta i spomenutog »duhovnoga prostora« koji se oblikuje kao »mjesto« susreta s Bogom, neizostavno se rađa molitva. U susretu Boga i čovjeka osnovni čovjekov odgovor Bogu jest zahvala,

molitva! Put do istinske i prave molitve kreće jednostavnim načinom: oslušivanjem Boga. U citiranom dijelu *Konstitucije o svetoj liturgiji* (br. 109) Crkva je sažela stoljetno iskustvo načina ispravnoga i stvarnoga načina molitve. Bog govori čovjeku, svojom riječju/Riječju, Evanđeljem i uopće Svetim pismom; to je ono *gorljivije slušanje Božje riječi*. Riječ Božja, govor Božji nalazi dosta prostora za odjek i oblikovanje prave poruke u ljudskom duhu ispravno pripremljenom postom! U tome dinamizmu gorljivijega slušanja Božje riječi, dakle Božje poruke koju upravlja čovjeku, odgovor koji čovjek daje jest molitva. Pravilno slušanje, shvaćanje poruke i odgovor na nju moraju uroditi istinskom, stvarnom nepatvorenom molitvom. Molitva se izražava bilo u zajednici, dakle kao liturgija Crkve, bilo pojedinačno, kao osobna molitva. Prostor odjeka Božjega govora

M. K., *Molitva*, 2005.

načinjen postom onda rađa dostojne plodove. Molitva ne dokida post, dapače, ona živi od posta. Ali vrijedi i obratno, odnosno, i post se oblikuje molitvom.

Bratska ljubav

Trajno nastojanje, a ako je moguće i stanje kršćanskoga života trebaju biti dostojni plodovi posta i molitve. Crkva ih je od starine nazivala grčkim pojmom *agape*, kojemu možemo pridodati i latinski *caritas*. Uključeni su i intelektualni i praktični dio iskazivanja ljubavi. Budući da i ljubav može biti očitovana na više načina, ovdje joj je pridodan atribut *bratska*. Prisjetimo se da je izvor svake ljubavi sam Bog,

jer *Bog je ljubav!* Bratska ljubav, ovdje spomenuta u liturgijskom slavlju, očito je prepoznata kao jedan od praktičnih vrhunaca iskazivanja kršćanske ljubavi. Naime, prema Bogu kojega ne vidimo, ali ga slušamo, nemamo praktičnijega načina za iskazati ljubav od aktualizacije ljubavi prema slici Božjoj. Prema bližnjemu. Prema čovjeku. Prepoznati čovjeka, brata u potrebi. Prepoznati Božju prisutnost u njemu, i Božju naklonost njemu, pravi je ishod molitve iz slušanja Božje riječi. Bratska ljubav nije onda ni puka formulacija, već kršćanski modus vivendi. Post i molitva su prilično individualno usmjereni, dakle pojedinac je taj koji treba usmjeriti svoje snage da sebe upravi njihovoj svrsi i plodovima. No krivo usmjereni post i molitva, mogu dovesti do postupne i potpune izolacije. Kršćanin, naravno ne živi sam,

uopće nijedan čovjek ne živi sam, potrebni su odnosi. Odnos s bližnjim gradi se, živi se, ili ako koristimo nešto manje profinjen, ali jednako praktičan izraz, *brusi se* iz dinamičkoga odnosa sa živim Bogom.

Ustrajnost

Posljedice grijeha su i dalje prisutne. Čovjekova slabost često potpomognuta zavišću Neprijatelja i Boga i ljudi, pobudi zloću. U svakom od spomenutih smjerova na putu prema svrsi i cilju korizmenoga hoda, taj duh stvara poteškoće. Kaže stara poslovice da se klin klinom izbija: duh posta, molitve i bratske ljubavi suprotstavlja se djelovanju duha zloće. Molitveni

zaziv uobličen u zbornu molitve Pepelnice zaključuje ju dvostrukom prozbom. Da nam Gospodin udijeli *jakost protiv navala duha zloće* i druga *ustrajnost u dobrim djelima*. Zgodno su izričajno povezana dva vida, duhovni i materijalni. Zapravo se iz molitve očituje da oni nisu uopće nešto neovisno i nepovezano. Dapače. Spreman duh lako se prenosi u praktičnu aktivnost koja se očituje dobrim djelima, i materijalnim i duhovnim. Usmjerenje koje nam

daje zborna molitva na samome početku korizme ne glorificira post kao savršenstvo. Unutar kršćanskoga djelovanja stavlja ga u potrebni ispravni suodnos s molitvom, te konačno praktičnim djelovanjem usmjera čovjeka savršenstvu kako ga je Bog na početku zamislio. To proslavljamo u Vazmenom otajstvu! Stoga proslava započinje postom, hrani se i nadahnjuje molitvom i aktualizira bratskom ljubavlju. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

VELJAČA

19 N SEDMA NEDJELJA KROZ GODINU

- 20 P Svagdan: Sir 1,1-10; Ps 93,1-2.5; Mk 9,14-29
21 U Svagdan ili: Sv. Petar Damiani, biskup i crkveni naučitelj: Sir 2,1-11; Ps 37,3-4.18-19.27-28.39-40; Mk 9,30-37

22 S PEPELNICI

- 23 Č Svagdan: Pnz 30,15-20; Ps 1,1-4.6; Lk 9,22-25
24 P Svagdan: Iz 58,1-9a; Ps 51,3-6a.18-19; Mt 9,14-15
25 S Svagdan: Iz 58,9b-14; Ps 86,1-6; Lk 5,27-32

26 N PRVA KORIZMENA NEDJELJA

- 27 P Svagdan: Lev 19,1-2.11-18; Ps 19,8-10.15; Mt 25,31-46
28 U Svagdan: Iz 55,10-11; Ps 34,4-7.16-19; Mt 6,7-15

OŽUJAK

- 1 S Svagdan: Jon 3,1-10; Ps 51,3-4.12-13.18-19; Lk 11,29-32
2 Č Svagdan: Est 4,17k-m.r-t; Ps 138,1-3.7c-8; Mt 7,7-12
3 P Svagdan: Ez 18,21-28; Ps 130,1-8; Mt 5,20-26
4 S Bogoslužje kvatri (za obraćenje i pokoru) iz Prigodnih i zavjetnih čitanja (str. 190.-203.): Iz 55,6-9; Ps 51,3-6a; Lk 7,36-50
5 N DRUGA KORIZMENA NEDJELJA
6 P Svagdan: Dn 9,4b-10; Ps 79,8-9.11.13; Lk 6,36-38
7 U Svagdan: Iz 1,10.16-20; Ps 50,8-9.16bc-17.21.23; Mt 23,1-12
8 S Svagdan: Jr 18,18-20; Ps 31,5-6.14-16; Mt 20,17-28
9 Č Svagdan: Jr 17,5-10; Ps 1,1-4.6; Lk 16,19-31

- 10 P Svagdan: Post 37,3-4.12-13a.17b-28; Ps 105,16-21; Mt 21,33-43.45-46
11 S Svagdan: Mih 7,14-15.18-20; Ps 103,1-4.9-12; Lk 15,1-3.11-32

12 N TREĆA KORIZMENA NEDJELJA

- 13 P Svagdan: 2Kr 5,1-15a; Ps 42,2.3; 43,3.4; Lk 4,24-30
14 U Svagdan: Dn 3,25.34-43; Ps 25,4-9; Mt 18,21-35
15 S Svagdan: Pnz 4,1.5-9; Ps 147,12-13.15-16.19-20; Mt 5,17-19
16 Č Svagdan: Jr 7,23-28; Ps 95,1-2.6-9; Lk 11,14-23
17 P Svagdan: Hoš 14,2-10; Ps 81,7-11.14.17; Mk 12,28b-34
18 S Svagdan: Hoš 6,1-6; Ps 51,3-4.18-21b; Lk 18,9-14

19 N ČETVRTA KORIZMENA NEDJELJA

- 20 P SVETI JOSIP, zaručnik Bl. Dj. Marije: 2Sam 7,4-5a.12-14a.16; Ps 89,2-5.27.29; Rim 4,13.16-18.22; Mt 1,16.18-21.24a ili: Lk 2,41-51a
21 U Svagdan: Ez 47,1-9.12; Ps 46,2-3.5-6.8-9; Iv 5,1-3a.5-16
22 S Svagdan: Iz 49,8-15; Ps 145,8-9.13cd-14.17-18; Iv 5,17-30
23 Č Svagdan: Izl 32,7-14; Ps 106,19-23; Iv 5,31-47
24 P Svagdan: Mudr 2,1a.12-22; Ps 34,17-21.23; Iv 7,1-2.10.25-30
25 S NAVJEŠTENJE GOSPODINOVO. BLAGOVIJEST, svetkovina: Iz 7,10-14; Ps 40,7-11; Heb 10,4-10; Lk 1,26-38

Sedma nedjelja kroz godinu

19. veljače 2023.

ULAZNA PJESMA

Ja se u tvoju dobrotu,
Gospodine, uzdam, nek mi
se srce raduje spasenju
tvome! Pjevat ću Gospodinu
koji mi učini dobro.
(Ps 13,6)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući Bože,
daj da budno oslušujemo
poticaje tvoga Duha:
da ti čujemo glas te ga
riječju i životom slijedimo.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, ovim darovima
iskazujemo ti dužnu počast.
Daj da naše služenje bude
tebi na slavu a Crkvi na
spasenje. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ispovijedam sva čudesna
djela tvoja, radujem se
i kličem tebi, pjevam imenu
tvome, Svevišnji.
(Ps 9,2-3)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogući Bože,
daj da uberemo
plodove spasenja
kojima su ova otajstva
obećanje i zalog.
Po Kristu.

Prvo čitanje Lev 19,1-2.17-18

Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga!

Čitanje Knjige Levitskog zakonika

Gospodin reče Mojsiju:

»Govori svoj zajednici Izraelaca i reci im:

‘Sveti budite! Jer sam svet ja, Gospodin, Bog vaš!

Ne mrzi svoga brata u svom srcu!

Dužnost ti je koriti svoga sunarodnjaka.

Tako nećeš pasti u grijeh zbog njega.

Ne osvećuj se! Ne gaji srdžbe prema sinovima svoga naroda.

Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga. Ja sam Gospodin!’«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 103,1-4.8.10.12-13

Pripjev: Milosrdan je i milostiv Gospodin.

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina,
i sve što je u meni, sveto ime njegovo!

Blagoslivljaj, dušo moja, Gospodina,
i ne zaboravi dobročinstva njegovih!

On ti otpušta sve grijehе tvoje,
on iscjeljuje sve slabosti tvoje;
on ti od propasti izbavlja život,
kruni te dobrotom i nježnošću.

Milosrdan je i milostiv Gospodin,
spor na srdžbu i vrlo dobrotiv.

Ne postupa s nama po grijesima našim
niti nam plaća po našim krivnjama.

Kako je istok daleko od zapada,
tako udaljuje od nas bezakonja naša.
Kako je otac nježan prema sinovima,
tako je Gospodin nježan
prema onima što ga se boje.

Drugo čitanje 1Kor 3,16-23

Sve je vaše, vi Kristovi, a Krist Božji.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Ne znate li? Hram ste Božji i Duh Božji prebiva u vama. Ako tko upropašćuje hram Božji, upropastit će njega Bog. Jer hram je Božji svet, a to ste vi.

Nitko neka se ne vara. Ako tko misli da je mudar među vama na ovome svijetu, neka bude lud da bude mudar. Jer mudrost ovoga svijeta ludost je pred Bogom. Ta pisano je: On hvata mudre u njihovu lukavstvu. I opet: Gospodin poznaje namisli mudrih, one su

Niccolò Circignani,
Mučeništvo sv. Polikarpa, 1583.
»Ljubite neprijatelje!«

isprazne. Zato neka se nitko ne hvasta ljudima jer sve je vaše. Bio Pavao, ili Apolon, ili Kefa, bio svijet, ili život, ili smrt, ili sadašnje, ili buduće: sve je vaše, vi Kristovi, a Krist Božji. Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja 1Iv 2,5

Tko čuva riječ Kristovu, u njemu je zaista savršena ljubav Božja.

Evanđelje Mt 5,38-48

Ljubite neprijatelje!

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

»Čuli ste da je rečeno: Oko za oko, zub za zub! A ja vam kažem: Ne opirite se Zlomu! Naprotiv, pljusne li te tko po desnom obrazu, okreni mu i drugi. Onomu tko bi se htio s tobom parničiti da bi se domogao tvoje donje haljine prepusti i gornju. Ako te tko prisili jednu milju, pođi s njim dvije. Tko od tebe što zaište, podaj mu! I ne okreni se od onoga koji hoće da mu pozajmiš.

Čuli ste da je rečeno: Ljubi svoga bližnjega, a mrzi neprijatelja. A ja vam kažem: Ljubite neprijatelje, molite za one koji vas progone da budete sinovi svoga Oca koji je na nebesima, jer on daje da sunce njegovo izlazi nad zlima i dobrima i da kiša pada pravednicima i nepravednicima. Jer ako ljubite one koji vas ljube, kakva li vam plaća? Zar to isto ne čine i carinici? I ako pozdravljate samo braću, što osobito činite? Zar to isto ne čine i pogani?

Budite dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	76.1	Ja se u tvoju dobrotu
Otpjevni psalam:	118	Milosrdan je
Prinosna:	226.2 i 3	Tisuću zrnaca skupa
ili	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	260	O da bude radost
	201	O svjetlo duša, Isuse
Završna:	859.3 i 4	Isukrste, moj pastiru dobri
ili	756	U slavu svetog Srca

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, milosrdni nas Otac poziva na življenje istinske svetosti u vršenju dobrih djela prema bližnjima. Stoga mu s velikim pouzdanjem uputimo svoje iskrene prošnje:

1. Crkva je pozvana svjedočiti iskreno praštanje i vršiti djela milosrđa. Daj da svojim djelovanjem bude pravi primjer svetosti svim ljudima te utire put prema tvome Kraljevstvu, molimo te.
2. Svećenike šalješ da naviještaju tvoju Riječ. Hrabri ih da potiču ljude na sveto življenje i ispovijedanje grijeha, molimo te.
3. Sveti nas Pavao potiče da pazimo na svetost svojih misli i djela. Daj da očuvamo svetost svoje duše te tako budemo dostojni hram Duha Svetoga, molimo te.
4. Zatvaramo se u prostor svoje ugone, ne mareći za bližnje. Učini nas otvorenima za vršenje djela milosrđa prema svima, osobito onima koji na njih ne uzvraćaju istom mjerom, molimo te.
5. Ljubeći bližnje za ovog života, nadilazeći ljudske predrasude, živimo svetost za vječnost. Udijeli svim pokojnima milost oprosta i uvedi ih u svoje Kraljevstvo, molimo te.

Milosrdni Oče, tvoja je dobrota iznad svega ljudskog i od svake nas propasti želiš izbaviti. Poslušaj naše iskrene prošnje i upravljaj našim djelima kako bismo tvojom milošću i ljubavlju svijet preobrazili na tvoju sliku.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Budite savršeni kao Otac vaš nebeski!

Današnje evanđelje nadovezuje se na evanđeosko čitanje od prošle nedjelje u kojem smo čuli Isusa kako govori da nije došao ukinuti Zakon ili Proroke, nego ispuniti te navodi konkretne primjere za ispravnu pravednost kojom njegovi učenici moraju, ako žele ući u kraljevstvo nebesko, nadići pravednost pismoznanaca i farizeja. Nije dovoljno – govori Isus – »ne ubiti«, jer su srdžba, uvreda i prezir također oblici ubojstva. Grijeh preljuba se odnosi ne samo na tijelo nego »tko god s požudom pogleda ženu, već je s njome učinio preljub u srcu«. Na preljub navodi svoju ženu i tko je otpušta, kao što čini preljub i tko se s otpuštenom ženi. Glede zakletve i dane riječi, što su temeljni oblici međuljudske komunikacije, Isus poziva ne zaklinjati se, nego pokazati riječima što je u srcu.

Na ova četiri »rečeno starima«, današnje evanđelje nadodaje još dva: »Čuli ste da je rečeno: Oko za oko, zub za zub« i »Ljubi svoga bližnjega, a mrzi neprijatelja«.

Izraz »oko za oko, zub za zub« dio je jednog šireg propisa koji glasi »Život za život; oko za oko; zub za zub; ruka za ruku; noga za nogu« (*Izl 21,23-24; Pnz 19,21; usp. Lev 24,18.20*) i nalazi se u svim trima zbirkama zakona u Petoknjižju (*Zakonu saveza* iz knjige Izlaska; *Zakoniku* iz knjige Ponovljenog zakona i *Zakonu svetosti* iz knjige Levitskog zakonika), a odnosi se na propise koji reguliraju pitanja povezana s ubojstvima, povredama nastalim u tučnjavi te drugim slučajevima koji zahtijevaju odštetu. Iako netko može vidjeti u tom izrazu poziv na odmazdu, ustvari riječ je o propisu koji pokušava zaštititi prava oštećenih i zaustaviti eskalaciju zla tražeći mogućnost i načine nadoknade učinjene štete. To se ponajprije vidi u propisima koji se odnose na robove gdje se u slučaju upropaštenja oka ili izbijanja zuba robu ili ropkinji traži njihovo oslobođenje, a ne

osvetu vlasniku (usp. *Izl 21,26-27*). Jednom riječju već ovaj starozavjetni propis pokazuje da su ljudski život, kao i oko, zub, ruka ili noga, jednako vrijedni, pripadali oni djetetu ili odraslom, ženi ili muškarcu, robu ili vlasniku. No Krist od svojih učenika traži više i ne zadovoljava se samo formalnim ispunjavanjem pravednosti, nego im predlaže pravi kvalitativni skok u smislu nenasilnosti i praštanja. Prekrasna su tri primjera koje Isus navodi kako bi objasnio svoj prijedlog i što znači ne opirati se zlomu: okrenuti i drugi obraz onome tko te pljusne po desnom, prepustiti i gornju haljinu onome tko želi uzeti tvoju donju te hodati još jednu milju više s onim tko te je prisilio ići jednu. Nije riječ da se samo ne vrati napadaču, kradljivcu i nasilniku istom mjerom, nego da mu se ustvari uzvratí dobrom za njegovo zlo, ne dopuštajući da nas pobijedi zlo, nego svladavajući zlo dobrim (usp. *Rim 12,21*).

Kao posljednji, šesti primjer »rečenog starima« Isus navodi citat iz knjige Levitskog zakonika 19,18: »Ljubi bližnjega svoga«, no nadopunjava ga imperativom »mrzi neprijatelja« koji ne nalazimo u ovakvu obliku u Starom zavjetu. Na isti se citat poziva i zakonoznanac iz evanđelja po Luki koji želeći iskušati Isusa pita ga što mu je činiti da život vječni baštini (usp. *Lk 10,25ss*). Potaknut Isusom da prevede riječi u djela »*to čini i živjet ćeš*«, zakonoznanac se pokušava opravdati te pita Isusa: »Tko je moj bližnji?«. Isus odgovara prekrasnom prisposobom o milosrdnom Samarijancu u kojoj razotkriva veoma ograničeno razumijevanje bližnjega pismoznancima svoga vremena, koje je bilo definirano kroz seriju koncentričnih krugova koji su isprva obuhvaćali obitelj i širu porodicu te se polako širili prema pripadnicima istog plemena te svih članova izraelskog naroda. To znači da je svatko tko bi bio izvan tih krugova ustvari »ne-bližnji«, to jest »neprijatelj«

koji zaslužuje prezir i odbacivanje. »Jahve, zar da ne mrzim tvoje mrzitelje? Zar da mi se ne gade protivnici tvoji? Mržnjom dubokom ja ih mrzim i držim ih svojim neprijateljima« – usklikuje psalmist (Ps 139,21s). Osim toga trebali bi uzeti u obzir i ograničenje aramejskog izvornika koji nema smisla za nijanse, tako da ustvari ne razlikuje »voljeti manje« od »mrziti«, što vidimo i na primjeru prijevoda Isusovih riječi: »Dođe li tko k meni, a *ne mrzi* svog oca i majku, ženu i djecu, braću i sestre, pa i sam svoj život, ne može biti moj učenik« (Lk 14,26), što Rupčić prevodi: »Tko god dođe k meni, a *više voli* svoga oca, svoju majku... ne može biti moj učenik«. Navodeći na taj način »rečeno starima« Isus veoma dobro razotkriva suženi smisao koji su Božjoi

zapovijedi ljubavi prema bližnjima davali Židovi, a to je da su je sveli samo na obitelj, rodbinu, prijatelje, jednovjerce i pripadnike židovskog naroda, dok bi samim tim svi drugi ljudi bili isključeni iz zapovijedi ljubavi. Isus zahtjeva – »a ja vam kažem!« – slomiti obruče koji nas drže robovima vlastitih predodžbi i preferencija i otvoriti se prema svim ljudima, kako bismo svima koji se nađu na našem životnom putu mogli postati bližnji i pokazati im neograničenu Božju ljubav. Čak i neprijateljima.

Posljednja rečenica današnjeg evanđelja nije još jedna usporedba s onim što smo čuli od starih i novim tumačenjem koje donosi Isus, nego jedan imperativ: »Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski!« Taj imperativ proizlazi iz onoga što jesmo: stvoreni na sliku i priliku Božju, sinovi i kćeri nebeskog Oca, pozvani smo biti kao

Peter Paul Rubens, *Podizanje križa*, oko 1610.

On. »Savršen« znači ispunjen, taj kojemu ništa ne nedostaje. Samo Bog je savršen, samo On je – kao što smo čuli u prvom čitanju – svet, drugačiji od svih ostalih. Tu njegovu svetost ili »drugačijost« otkriva nam na križu sam Isus Krist: to je svetost Oca koji ljubi i pravednike i grešnike, svetost koja ne odvaja od svijeta i od grešnika, nego omogućava i svijetu preobraziti se, a grešniku obratiti se i postati svet.

Biti savršen znači ne samo držati se daleko od zla te besprijeckorno ispunjavati sve riječi Zakona, nego biti svet, to jest drugačiji, biti kao Bog, nadilazeći sve ljudske predrasude, rušeći sve pregrade razdvojnice i sva neprijateljstva te ljubeći svakog čovjeka, kako bi svatko prepoznao u nama lice ljubećeg Oca.

Taras Barščeviski

Pepelnica

22. veljače 2023.

ULAZNA PJESMA

Ti, Gospodine, ljubiš sva bića,
i ne mrziš ni jedno koje si
stvorio. Blago kažnjavaš
prestupnike, koriš ih i
opominješ za grijehе njihove,
da se ostave zloće,
jer ti si Bog naš.
(Mudr 11,24-25.27)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, započinjemo
korizmu posta, molitve
i bratske ljubavi.
Udijeli nam jakost protiv
navala duha zloće i
ustrajnost u dobrim djelima.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, na početku
korizme prinosimo ti ovu
žrtvu. Molimo te da nam
djela pokore i ljubavi ukrote
zle požude te čisti
od grijehа proslavimo muku
tvoga Sina. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Onaj što o Zakonu
Gospodnjem misli dan i noć
u svoje vrijeme plod donosi.
(Ps 1,2-3)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, primljena
otajstva nek nam pomognu
u korizmenom zalaganju
da naši postovi budu
tebi mili a nama ljekoviti.
Po Kristu.

Prvo čitanje J1 2,12-18

Razderite srca, a ne halje svoje!

Čitanje Knjige proroka Joela

»Sada, govori Gospodin, vratite se k meni svim srcem svojim posteć, plačuć i kukajuć.« Razderite srca, a ne halje svoje! Vratite se Gospodinu, Bogu svome, jer on je nježnost sama i milosrđe, spor na ljutnju, a bogat dobrotom, on se nad zlom ražali. Tko zna neće li se opet ražaliti, neće li blagoslov ostaviti za sobom! Prinose i ljevanice Gospodinu, Bogu našem! Trubite u trublju na Sionu! Sveti post naredite, oglasite zbor svečani, narod saberite, posvetite zbor. Saberite starce, sakupite djecu, čak i nejač na prsima. Neka ženik iziđe iz svadbene sobe, a nevjesta iz odaje. Između trijema i žrtvenika neka tuže svećenici, sluge Gospodnje. Neka mole: »Smiluj se, Gospodine, svojem narodu! Ne prepusti baštine svoje sramoti, poruzi naroda. Zašto da se kaže među narodima: Gdje im je Bog?« Tad Gospodin, ljubomoran na zemlju svoju, smilova se svom narodu.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 51,3-6a.12-14 i 17

Pripjev: Smiluj se, Gospodine, jer sagriješismo!

Smiluj mi se, Bože, po milosrđu svome,
po velikom smilovanju izbriši moje bezakonje!
Operi me svega od moje krivice,
od grijehа me mojeg očisti!

Bezakonje svoje priznajem,
grieh je moj svagda preda mnom.
Tebi, samom tebi ja sam zgriješio
i učinio što je zlo pred tobom!

Čisto srce stvori mi, Bože,
i duh postojan obnovi u meni!
Ne odbaci me od lica svojega
i svoga svetog duha ne uzmi od mene!

Vrati mi radost svoga spasenja
i učvrsti me duhom spremnim!
Otvori, Gospodine, usne moje,
i usta će moja navješćivati hvalu tvoju.

Drugo čitanje 2Kor 5,20-6,2

Pomirite se s Bogom... Evo, sad je vrijeme spasa!

Čitanje Druge poslanice svetoga Pavla apostola Korinćanima

Braćo! Kristovi smo poslanici; Bog vas po nama nagovara. Umjesto Krista zaklinjemo: dajte, pomirite se s Bogom! Njega koji ne okusi grijehа Bog za nas grijehom učini da mi budemo pravednost Božja u njemu. Kao suradnici opominjemo vas da ne primite uzalud milosti

BoŹje. Jer on veli: »U vrijeme milosti usliših te i u dan spasa pomogoh ti.« Evo sad je vrijeme milosno, evo sad je vrijeme spasa!

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Mt 4,17

Obratite se, govori Gospodin;
pribliŹilo se kraljevstvo BoŹje.

Evanđelje Mt 6,1-6.16-18

Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti.

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:

»Pazite da svoje pravednosti ne činite pred ljudima da vas oni vide. Inače nema vam plaće u vašeg Oca koji je na nebesima. Kada dakle dijeliš milostinju, ne trubi pred sobom, kako to po sinagogama i ulicama čine licemjери da bi ih ljudi hvalili. Zaista, kaŹem vam, primili su svoju plaću. Ti naprotiv, kada daješ milostinju – neka ti ne zna ljevica što čini desnica, da tvoja milostinja bude u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti.

Tako i kad molite, ne budite kao licemjери. Vole moliti stojeći u sinagogama i na raskršćima ulica da se pokaŹu ljudima. Zaista, kaŹem vam, primili su svoju plaću. Ti naprotiv, kad moliš, uđi u svoju sobu, zatvori vrata i pomoli se svomu Ocu koji je u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti. I kad postite, ne budite smrknuti kao licemjери. Izobličuju lica da pokaŹu ljudima kako poste. Zaista, kaŹem vam, primili su svoju plaću. Ti naprotiv, kad postiš, pomaŹi glavu i umij lice da ne zapaze ljudi kako postiš, nego Otac tvoj, koji je u skrovitosti. I Otac tvoj, koji vidi u skrovitosti, uzvratit će ti.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	427	Ti, Gospodine
Otpjevni psalam:	429	Smiluj mi se, BoŹe
Kod pepeljenja:	852	Pogledaj, Gospode
ili	426.4	Izmijenimo se
ili	425	Između trijema i Źrtvenika
Prinosna:	442	Bog oprosnik nam darova
Pričesna:		Blago čovjeku (ŹV 1/2010)
	438	Čuj, Stvoritelju milostiv
Završna:	447	Spasi, Kriste, svoje djelo

MOLITVA VJERNIKA

Danas započinjemo sveto korizmeno vrijeme. Vrijeme je to osobnog obraćenja, obraćenja duše kroz dijeljenje milostinje, istinsku molitvu i učinjen post. Stoga uputimo vječnome Ocu ove molitve kako bi nas svojim zagovorom pratio i neprestano poticao na obraćenje:

1. Sveta je Crkva, primivši od tebe dar milosti, pozvana vršiti dobra djela na korist svega svijeta. Daj da nesebično dijeli milostinju svima potrebitima i poziva na obraćenje, molimo te.
2. Pastiri svete Crkve svakog dana mole za spas svega svijeta. Usliši njihovu molitvu i po njoj ovaj svijet preoblikuj u mjesto mira i međusobne sloge, molimo te.
3. Tek maleni broj ljudi u ovom svijetu obiluje svakovrsnom hranom, istovremeno je ne cijeneći. Otvori im oči da spoznaju blagodati koje su im udijeljene i postom ih obrati da od svojih dobara dijele potrebitima, molimo te.
4. Sveti nas prorok Joel potiče na povratak u tvoje okrilje. Daj da shvatimo značenje povratka kroz obraćenje svojih dosadašnjih govora i djela, te Źivot nadalje usmjerimo prema vječnosti, molimo te.
5. Povratak u tvoje okrilje nije moguć bez obraćenja srca. Daj nam misliti i osjećati iskreno Źaljenje za sve počinjene grijehе te vjerovati u tvoj oprost kroz neizmjernu ljubav, molimo te.

Zahvaljujemo ti, vječni Oče, za svaki tvoj poticaj na obraćenje. Uputili smo ti ove iskrene molitve u nadi da ćeš nam otvoriti srca da vidimo bliŹnje, potrebne milosti i molitve, kao i potrebu osobne molitve i posta za naše spasenje te molimo da ih po svojoj neizmjernoj dobroti uslišiš. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Razderite srca, a ne halje svoje!

Četrdesetodnevnu Korizmu posta, molitve i bratske ljubavi započinjemo Pepelnicom, kada unutar liturgije blagoslivljamo pepeo prošlogodišnjih palminih grančica, te svećenik tim pepelom posipa naše glave kao znak početka Korizme. Liturgijskih četrdeset dana prisjeća nas na četrdeset godina boravka Izraelaca u pustinji, prije njihovog ulaska u obećanu zemlju, kao i na Isusovih četrdeset dana provedenih u Judejskoj pustinji, prije početka njegovog javnog djelovanja. Posipanje pepelom jest izvanjski znak naše unutarnje pokore i životnoga obraćenja, kako nam često o tome govore i ostali izvanjski znaci životnoga obraćenja i žalovanja, koji su na osobiti način prisutni u proročkoj i mudrosnoj literaturi Staroga zavjeta, a to su »razdiranje odjeće« i »brijanje glave« (usp. *Job* 1,20), gdje su kosa i odjeća čovjekov ukras što ih čovjek napušta u trenucima žalovanja, zatim »oblačenje kostrijeti«, što je bila gruba odjeća za tijelo i bez ikakvih ukrasa, i »post« (usp. *Jon* 3,5.7-8), te »sjedanje u pepeo« (usp. *Jon* 3,6; *Job* 2,8), što je bilo znak povratka u prašinu, jer »...sjeti se čovječe da si prah i da ćeš se u prah vratiti!«.

Prorok Joel potiče na obraćenje

O tim izvanjskim znakovima, ali i o unutarnjem životnom obraćenju govori nam prvo čitanje iz Knjige proroka Joela. Unutarnje obraćenje izraženo je rečenicom: »...vratite se k meni svim srcem svojim...«, a označavalo je promjenu uobičajenoga ponašanja i razmišljanja, što se očitovalo u usklađivanju tog razmišljanja i ponašanja sa Zakonom Božjim. *Vratiti se* ili hebrejski *šub* u sebi sadrži sliku promjene smjera hodanja: do sada sam išao u jednom smjeru, a od sada dalje mijenjam smjer kretanja i polazim u drugom smjeru. Taj hebrejski glagol *šub* odnosi se na izvanjsku promjenu ponašanja, koja je očita ljudima, jer čovjek koji se nalazi u procesu životnoga obraćenja počine govoriti i činiti drukčije od onoga što je

prije govorio i činio. No, prorok Joel u istoj rečenici govori također o promjeni nutrine, koja je označena imenicom *srce*: »...vratite se k meni svim srcem svojim...«. *Srce* ili *leb* u hebrejskoj Bibliji označava središte čovjekovog duhovnog, intelektualnog i emotivnog života, te nije samo tjelesni organ koji pumpa krv po čitavom čovjekovom tijelu. Obraćanje je, stoga, veoma složen proces, koji obuhvaća promjenu unutarnjeg doživljavanja na osjećajnoj i intelektualnoj razini, kao i promjenu vanjskoga ponašanja, što se očituje u drukčijem načinu govora i djelovanja. Prorok Joel sazeo je ovaj proces u kratku rečenicu: »...vratite se k meni svim srcem svojim...«. Izvanjski znaci: post, plač, kukanje, prinošenje žrtava, sveti zbor, izlaženje iz svadbene sobe, tuženje svećenika i molitva: »Smiluj se, Gospodine, svojemu narodu...«, trebaju zapravo biti izražaj unutarnje promjene čovjekova srca.

Isus tumači tri stupa židovske pobožnosti

Milostinja, molitva i post pripadaju vanjskim izražajima ili izvanjskim znakovima unutarnjeg životnog obraćenja, kao što smo to vidjeli kod nekih tekstova proročke i mudrosne literature. U današnjem evanđelju Isus tumači na koji način trebaju biti izvršene te izvanjske radnje, da bi doista pokazale promjenu mojeg unutarnjeg doživljavanja. Isus svoje tumačenje započinje rečenicom: »Pazite da svoje pravednosti ne činite pred ljudima da vas oni vide. Inače, nema vam plaće u vašeg Oca koji je na nebesima.« (*Mt* 6,1) Izraz »činiti pravednost« zapravo označuje sva ona izvanjska djela koja pokazuju da je netko doista na pravednom putu obraćenja. Udijeljena milostinja, izgovorena molitva i učinjen post pripadaju vanjštini čovjekovoga života, ali su odraz unutarnje pravednosti, iz koje ta djela proizlaze. Ona su, dakle, izvanjska, drugim ljudima zamjetljiva, te vrlo lako mogu biti učinjena da čovjek zadobije »status pravednika« u društvu, a da zapravo pravednost nije nužno prožela

njegovu nutrinu. Ne događa li se to često i u modernom društvu? Ljudi osnivaju mnoge dobrotvorne organizacije, te poduzimaju različite karitativne akcije i sve je to vidljivo prisutno u novinama i na internetu, ali je li to doista uvijek autentični pokazatelj unutarnje promjene i obraćenja Bogu? Najčešće naglasak ostane na učinjenom djelu, izgovorenoj molitvi, poduzetoj vježbi trpljenja i odricanja unutar duhovnoga života, a da zapravo nema bitne unutarnje promjene i životnoga obraćenja čovjeka. Ove pobožne vježbe kao da se žele iskoristiti kod zadobivanja određenog statusa unutar društvene ili religiozne zajednice, te nisu učinjene iz temeljite unutarnje promjene života i okretanja prema Bogu. Zato Isus upozorava da svoje pravednosti ne činimo pred ljudima, već da na pameti imamo nebeskoga Oca kojemu se okrećemo u procesu našeg životnog obraćenja. Sigurno, ljudi će ponekad primijetiti promjene u našem životu, ali naše će izvanjske promjene ponašanja i govora uvijek biti znak unutarnjih promjena shvaćanja i doživljavanja.

Milostinja

Tako kada dijelimo milostinju u korizmenom vremenu nije toliko bitno da nas drugi ljudi zamijete, pa da iskoristimo tu karitativnu djelatnost za vlastitu društvenu afirmaciju, već je mnogo važnije da milostinja bude u skrovitosti vlastitoga srca, to jest »...neka ti ne zna ljevica što čini desnica,...« (usp. Mt 6,3). Milostinja je izražaj promjene mogega srca, kada primjećujem potrebe drugoga čovjeka pored mene i nastojim izaći ususret njegovim potrebama, a ne kada brojim i nabrajam dobra djela, što sam ih doista i učinio drugim ljudima. Naglasak nije na meni i mojim dobrim djelima, već na potrebama ljudi oko mene, a kada pomažem ljudima u nevolji, istoga trena zaboravljam što sam učinio, jer ne želim iskoristiti dobro djelo za vlastitu promociju, te moja ljevica ne zna što čini desnica.

Molitva

Različita su mjesta na kojima ćemo moliti u korizmenom vremenu, i sva su mjesta odlična ako mi pomažu otvoriti se Ocu nebeskom u iskrenom razgovoru. Netko će moliti na putu prema radnom mjestu, drugi će moliti u tišini svoje sobe, treći će moliti dok šeće prirodom, a netko će opet uživati u molitvi u svetištu neke crkve, ali ako molitvu koristim za profiliranje i afirmaciju unutar religioznih krugova kojima pripadam, tada ona ne izlazi iz mogega obraćenog srca, nego je mnogo više plod moje proračunate akcije u pohodu prema osvajanju naklonosti drugih ljudi i traženju određene pozicije unutar religiozne zajednice.

Post

Ponekad život čovjeka iznenadi različitim situacijama trpljenja i patnje. I nije svako trpljenje blagoslovljeno, jer često može postati izvor iskrivljavanja mogega lica, pretjerane žalosti i tuge, tako da drugi ljudi očito vide da trpim i patim. Prihvaćeno trpljenje postaje moj blagoslovljeni post, kada trpim, ali Bogu zahvaljujem što sam još uvijek živ. Takvo me trpljenje i patnja mijenja, jer znam da u svemu tome nisam sam, nego sam zajedno s nebeskim Ocem. Moja prihvaćena patnja postaje moj post i ne žalim se ljudima da sam velika žrtva, niti prigovaram Bogu za situacije života. Prihvaćam nedostatke života, pa i one nedostatke povezane s manjkom hrane i preokrećem ih u situacije Božjega blagoslova za mene i ljude s kojima živim. Pepelnicom započinjemo razdoblje drukčijeg doživljavanja samih sebe, što nam onda omogućuje i drukčije djelovanje. Prah i pepeo kojim smo posipani doziva nam u pamet kratkotrajnost našega života, kao i brzi povratak u prašinu zemlje odakle smo uzeti. Zato na Pepelnicu i odzvanja u našim ušima poziv na promjenu pameti i djelovanja: »Obratite se i vjerujte Evanđelju!«.

Mladen Horvat

Prva korizmena nedjelja

26. veljače 2023.

ULAZNA PJESMA

Zazvat će me a ja ću ga
uslišiti, spasit ću ga
i proslaviti, nasitit ću ga
danima mnogim.
(Ps 91,15-16)

ZBORNA MOLITVA

Svemogući Bože, udijeli da
godišnjom proslavom
korizme napredujemo u
spoznaji Isusa Krista i u
životu slijedimo
njegov primjer.
Koji s tobom.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, prinosimo ti
kruh i vino za žrtvu što je
slavimo na početku korizme.
S tim darovima uključi
i nas u predanje svoga Sina
Isusa Krista.
Koji živi.

PRIČESNA PJESMA

Ne živi čovjek samo o kruhu,
nego o svakoj riječi
što izlazi iz Božjih usta.
(Mt 4,4)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine,
nasitio si nas kruhom s neba.
Njime se vjera hrani,
nada krijepi, ljubav jači.
Nauči nas, molimo te,
gladovati za Isusom Kristom,
kruhom živim i pravim,
i živjeti od svake riječi
što izlazi iz tvojih usta.
Po Kristu.

Prvo čitanje Post 2,7-9; 3,1-7

Čitanje Knjige Postanka

Gospodin Bog sazda čovjeka od praha zemaljskog i u nosnice mu udahne dah života. Tako postane čovjek živa duša. I Gospodin Bog zasadi vrt na istoku u Edenu i u nj smjesti čovjeka koga je sazdao. Tada Gospodin, Bog, učini te iz zemlje nikoše svakovrsna stabla – pogledu zamamljiva, a dobra za hranu – i stablo života nasred vrta i stablo spoznaje dobra i zla. Zmija bijaše lukavija od sve zvjeradi što je načini Gospodin Bog. Ona reče ženi: »Zar vam je doista Bog rekao da ne smijete jesti ni s jednog drveta u vrtu?« Žena odgovori zmiji: Plodove sa stabala u vrtu smijemo jesti. Samo za plod stabla što je nasred vrta rekao je Bog: 'Da ga niste jeli! I ne dirajte u nj da ne umrete!'« Nato će zmija ženi: »Ne, nećete umrijeti! Nego, zna Bog: onog dana kad budete s njega jeli otvorit će vam se oči i vi ćete biti kao bogovi koji razlučuju dobro i zlo.« Vidje žena da je stablo dobro za jelo, za oči zamamljivo, a za mudrost poželjno: ubere ploda njegova i pojede. Dade i svome mužu, koji bijaše s njom, pa je i on jeo. Tada se obadvoma otvore oči i upoznaju da su goli. Spletu smokova lišća i naprave sebi pregače.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 51,3-6a.12-14.17

Pripjev: Smiluj nam se, Gospodine, jer smo sagriješili!

Smiluj mi se, Bože, po milosrđu svome,
po velikom smilovanju izbriši moje bezakonje!
Operi me svega od moje krivice,
od grijeha me mojeg očisti!

Bezakonje svoje priznajem,
grijev je moj svagda preda mnom.
Tebi, samom tebi ja sam zgriješio
i učinio što je zlo pred tobom.

Čisto srce stvori mi, Bože,
i duh postojan obnovi u meni!
Ne odbaci me od lica svojega
i svoga svetog duha ne uzmi od mene!

Vrati mi radost svoga spasenja
i učvrsti me duhom spremnim!
Otvori, Gospodine, usne moje,
i usta će moja navješćivati hvalu tvoju.

Drugo čitanje Rim 5,12.17-19 (kraća verzija)

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Bračo: Kao što po jednom čovjeku uđe u svijet grijeh i po grijehu smrt, i time što svi sagriješiše, na sve ljude prijeđe smrt. Uistinu,

Thomas Cole,
Anđeli služe Isusu u pustinji, 1843.

ako grijehom jednoga smrt zakraljeva – po jednome, mnogo će više oni koji primaju izobilje milosti i dara pravednosti kraljevati u životu – po Jednome, Isusu Kristu. Dakle, grijeh jednoga – svim ljudima na osudu, tako i pravednost Jednoga – svim ljudima na opravdanje, na život! Doista, kao što su neposluhom jednoga čovjeka mnogi postali grešnici, tako će i posluhom Jednoga mnogi postati pravednici.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Usp. Mt 4,4b

Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta.

Evanđelje Mt 4,1-11

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Duh odvede Isusa u pustinju da ga đavao iskuša. I propostivši četrdeset dana i četrdeset noći, napokon ogladnje. Tada mu pristupi napasnik i reče: »Ako si Sin Božji, reci da ovo kamenje postane kruhom.« A on odgovori: »Pisano je: 'Ne živi čovjek samo o kruhu, nego o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta.'« Đavao ga tada povede u Sveti grad, postavi ga na vrh Hrama i reče mu: »Ako si Sin Božji, baci se dolje! Ta pisano je: 'Anđelima će svojim zapovjediti za tebe i na rukama će te nositi da se gdje nogom ne spotakneš o kamen.'« Isus mu каза: »Pisano je također: Ne iskušavaj Gospodina, Boga svojega!« Đavao ga onda povede na goru vrlo visoku i pokaza mu sva kraljevstva svijeta i slavu njihovu pa mu reče: »Sve ću ti to dati ako mi se ničice pokloniš.« Tada mu reče Isus: »Odlazi, Sotono! Ta pisano je: 'Gospodinu Bogu svom se klanjaj i njemu jedinom služi!'« Tada ga pusti đavao. I gle, anđeli pristupili i služili mu.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	Zazvat će me (ŽV 2/2012)
ili	447 Spasi, Kriste, svoje djelo
Otpjevni psalam:	Smiluj nam se, Gospodine, glazbeni prilog str. 40
Prinosna:	325 Evo, Bože, kruha, vina
Pričesna:	449 Ne živi čovjek samo o kruhu
ili	199–200 O, Kruše živi, milosni
Završna:	455 O Isuse, ja spoznajem
ili	XVII O Bože, ti si oduvijek

MOLITVA VJERNIKA

Nebeski je Otac poslao svoga Sina da duhovnu pustinju ovoga svijeta nanovno oživi te svojom žrtvom i predanjem poveže čovjeka s Bogom. Zahvalni za dar Kristova predanja poradi našega spasenja, uputimo Ocu nebeskom svoje vapaje:

1. Tvoj nas Sin uči kako se samo Bogu treba klanjati i njemu jedinome služiti. Daj da se tvoja Crkva svim svojim riječima i djelima neprestano klanja te slavi trojedinog Boga, molimo te.
2. Nakon četrdeset dana pustinje, Krist je podnio iskušenje. Učini papu, biskupe i svećenike spremnima trpjeti svaku kušnju u pustinji ovoga života poradi spasenja svijeta, molimo te.
3. Diljem svijeta danas se u Crkvi predstavljaju katekumeni koji će u vazmenoj noći primiti sakramente kršćanske inicijacije. Učini ih gorljivim navjesticima svoje Riječi, molimo te.
4. Okupljeni oko oltara slušamo Božju riječ i hranimo se Tijelom Kristovim. Daj da čvrsto vjerujemo i djelima svjedočimo kako ne živi čovjek samo o kruhu, već i o svakoj riječi što izlazi iz Božjih usta, molimo te.
5. Naši su pokojni usnuli i napustili kušnje ovozemaljske svakodnevice. Daj da njihova prokušanstvo urodi vječnim mirom u tvome Kraljevstvu, molimo te.

Nebeski Oče, poslušaj i usliši ove naše vapaje koje smo ti uputili. Molimo te da nas i dalje neprestano hrabriš u nastojanjima da se odupiremo grijehu i slabostima, te ostanemo povezani s Kristom u tvojoj neizmjerne ljubavi.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Stvarati raj bez Boga vodi u pustinju

Svako nedjeljno evanđelje prikazuje Krista Spasitelja, svaka evanđeoska poruka usmjerena je na Kristovo spasenjsko djelo. Međutim, danas ova poruka ostaje često nešto apstraktno ili paušalno protumačena. Suvremeni čovjek vrlo malo ili gotovo nikako ne postavlja sebi pitanje o spasenju, kao da je potpuno izgubio svaku nadnaravnu i eshatološku dimenziju, usmjeren strogo na materijalnu stvarnost i na reduciranu humanističku sliku Krista. Osjećaj za grijeh kod takvog čovjeka uglavnom je nestao ili se tumači prema sekularnim humanističkim načelima. Kod vjernika spomen i svijest o grijehu nisu nestali, ali se često svode na čisto materijalistički pogled na ovu stvarnost ili vrlo površan odnos koji se očituje u različitim krivim pobožnim, pa čak i u krivo shvaćenim sakramentalnim praksama. Duhovnost suvremenog vjernika na mnogim je razinama opustošena, stoga se i grijeh pojavljuje kao stvarnost koje se vjernik želi riješiti, ali se protiv nje ne zna boriti, često ne znajući niti njegov izvor. Nedostatak vjerskog znanja dovodi do manjkave i emotivno nabijene duhovnosti, koja više opterećuje i plaši vjernika, nego što pred njega stavlja Krista koji spašava od grijeha, đavolskih zamki i posvješćuje vjerniku što je prava sloboda u Bogu. Sustavno opadanje vjerskog znanja i površna duhovnost već ionako opustošenog čovjeka današnjeg vremena dovode u stanje nemoći i straha, bijega od stvarnosti i iskrivljenog pogleda na samog sebe. Pustinja čovjekovog života postaje sve šira i sve dublja, a dezorijentiranost stanje sumanutog lutanja od jedne duhovne ponude do druge, od asketskog rigorizma, svedenog na čisto materijalnu raznu, do indiferentizma i čak negiranja zla i grijeha. Time nestaje iz duhovnog vido-kruga vjernika Krist Spasitelj, život postaje pustinja u kojoj se besciljno luta, a sam Bog neka sekundarna i daleka stvarnost.

Iz raja u pustinju

Čitanje iz Knjige Postanka daje odgovor na podrijetlo zla. Zmija kao napasnik i poticatelj na grijeh ukazuje na činjenicu da je zlo u čovjekovu povijest ušlo izvana, ali s čovjekovim pristankom. U svojoj slobodi čovjek je pristao na zlo i dopustio da postane dio njegove povijesti. Time se u ovom čitanju ukazuje kako je grijeh više od apstrakcije, a izvor zla više od pokušaja personifikacije. Knjiga postanka kao i današnje evanđelje, ali i mnogi drugi biblijski tekstovi, govore o đavlu kao osobnoj sili, ne slici ili čovjekovoj imaginaciji, nego o stvarnoj osobnosti koja razdvaja, rastavlja čovjeka od Boga (grč. diabolos = onaj koji razdvaja, dijeli). Drama s prvih stranica Biblije prikazuje ljude kao gospodare prekrasnog vrta koji im je Bog darovao. Napast koju ne očekuju dolazi izvana, đavao u obliku zmije, maskiran, navodi čovjek da na sebe uzme ono što pripada Bogu: »... vi ćete biti kao bogovi koji razlučuju dobro i zlo.« U svojoj slobodi prihvatili su napast i prekršili Božju zapovijed. Čovjek je spoznao da je gol. Maskirano zlo ogolilo je čovjeka i iz raja ga uvelo u pustinju. Iz Božje prisutnosti, u prostor neplodnosti i trnovitosti. Čovjeka je opustošila požuda za višim i boljim: »Vidje žena da je stablo dobro za jelo, za oči zamamljivo, a za mudrost poželjno.« Čovjek je želio biti kao Bog.

Iz pustinje u raj

Na početku evanđelja piše kako je Duh odveo Isusa u pustinju da ga đavao iskuša. Započelo je njegovo spasenjsko poslanje. Nakon što je izmoren postom i gladan, fizički slab, započinje đavolsko djelovanje. Isus, sada čovjek, iako Sin Božji i sam Bog, ulazi u područje pustinje, koja je simbol čovjekove grešnosti, opustošenosti grijehom. Spominjanje Duha Svetoga znači da je i dalje u svemu što se s Isusom događa prisutan Bog. Pustinja postaje prostor duhovne

Peter Paul Rubens, *Iskušavanje Krista*, 1620.

borbe, gdje đavao ne pristupa kao protivnik Boga, nego maskiran u primamljive ponude, kojima čovjeka odvaja od Boga. Prva kušnja je izazivanje da Isus potvrdi svoje božanstvo pretvaranjem kamenja u kruh. On mu odgovara citatom iz Ponovljenog zakona (8,3) i pokazuje snagu Božje Riječi koja raskrinkava đavolsku zamku. Zatim ponovno kuša Isusovo božanstvo, tražeći od njega senzacionalno skakanje s vrha Hrama. Isus odgovara riječima iz Psalma 91,11-12, kako se ne smije iskušavati Boga. Kod treće kušnje napasnik je potpuno razotkriven, njegova skrivena namjera da se postavi na mjesto Boga, očituje se u pokazivanju svih kraljevstava svijeta i traži od Isusa da mu se ničice pokloni. Isus ponovno citira Sveto pismo, (*Pnz* 6,13). Sotona je sada razgolićen, otkriven, pala je svaka njegova maska.

Isus je otvorio prostor spasenja, pokazao put nošenja s grijehom i đavolskim zamkama. Ono što je Sotona razorio, razdijelio, On ponovno želi povezati – čovjeka i Boga. Vidljivo je da se Sotona u evanđelju i u Knjizi Postanka, maskira i predstavlja vrlo humano, ali ovo je samo krinka lažnog

humanizma. Ovakvim humanizmom negira se Bog, podilazi se čovjekovim požudama: požudi za lagodnim životom i blagostanjem, senzacionalizmu i sveprisutnijoj žudnji za moći, vlasti, upravljanjem i posjedovanjem. Krinka lažnog humanizma čovjeka lišava Boga, zarobljava ga idejom idealnog društva blagostanja koje će on sam ostvariti kada iz svega odstrani Boga i zaniječe njegovu suverenost. Zarobljen lažnom slikom vlastite svemoći čovjek postaje duhovna pustinja, premrežena zlom, sebičnim interesima i požudama koje ga, pod vidom humanosti, zarobljavaju i zatvaraju mu svaki realan pogled na sebe i bližnjega. Isus u pustinjama života ukazuje da se spasenje nalazi u pouzdanja u Boga, koji brine o čovjeku i koji providonosno upravlja svime. Vjernost i pouzdanje u Boga jedini su put koji Isus pokazuje čovjeku u životnim pustinjama. Izgubljeni raj postaje duhovna i realna stvarnost Kraljevstva Božjeg, već sada i ovdje, a pustinja prostor malih bogova ovoga svijeta i lažnih humanista, zarobljenih u vlastitu ograničenu i iskrivljenu sliku.

Daniel Patafta

Druga korizmena nedjelja

5. ožujka 2023.

ULAZNA PJESMA

Spomeni se, Gospodine,
svoje nježnosti i ljubavi
svoje do vijeka. Koji se u tebe
uzdaju postidjet se neće.
Izbavi, Bože, Izraela
iz svih tjeskoba njegovih.
(Ps 25,6.3.22)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti nam zapovijedaš
da slušamo tvoga ljubljenog
Sina. Krijepi nas svojom
riječi i čisti nam pogled duha,
da se radujemo s gledanja
tvoje slave.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Molimo te, Gospodine,
da ova žrtva izbriše
naše krivice, te nam dušu
i tijelo posveti za slavlje
vazmenih blagdana.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ovo je Sin moj, Ljubljeni!
U njemu mi sva milina.
(Mt 17, 5)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, primili smo
otajstva proslave tvoga Sina.
Primi našu hvalu što nam
već na zemlji daješ dijela
s nebesnicima.
Po Kristu.

Prvo čitanje Post 12,1-4a

Poziv Abrahama, oca naroda Božjega.

Čitanje Knjige Postanka

U one dane: Gospodin reče Abram:

»Idi iz zemlje svoje, iz zavičaja
i doma očinskog,

u zemlju koju ću ti pokazati.

Velik ću narod od tebe učiniti,

blagoslovit ću te,

ime ću ti uzveličati

i sam ćeš biti blagoslov.

Blagoslivljat ću one koji te blagoslivljali budu,

koi te budu kleli, njih ću proklinjati;

sva plemena na zemlji tobom će se blagoslivljati.«

Abram se zaputi kako mu je Gospodin rekao.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 33,4-5.18-20.22

*Pripjev: Neka dobrota tvoja, Gospodine, bude nad nama,
kao što se u tebe uzdamo!*

Prava je riječ Gospodnja

i vjernost su sva djela njegova.

On ljubi pravdu i pravo:

puna je zemlja dobrote Gospodnje.

Evo, oko je Gospodnje nad onima

koi ga se boje,

nad onima koji se uzdaju u milost njegovu:

da im od smrti život spasi,

da ih hrani u danima gladi.

Naša se duša Gospodinu nada,

on je pomoć i zaštita naša.

Neka dobrota tvoja, Gospodine,

bude nad nama, kao što se u tebe uzdamo!

Drugo čitanje 2Tim 1,8b-10

Bog nas zove i prosvjetljuje.

Čitanje Druge poslanice svetoga Pavla apostola Timoteju

Ljubljeni: Zlopati se zajedno sa mnom za evanđelje, po snazi Boga koji nas je spasio i pozvao pozivom svetim – ne po našim djelima, nego po svojem naumu i milosti koja nam je dana u Kristu Isusu prije vremenâ vjekovječnih, a očitovana je sada pojavkom Spasitelja našega Krista Isusa, koji obeskrjepi smrt i učini da zasja život i neraspadljivost – po evanđelju.

Riječ Gospodnja.

Duccio di Buoninsegna,
Preobraženje, 1308. – 1311.

Pjesma prije evanđelja

Iz sjajnog oblaka začu se Očev glas:
Ovo je Sin moj ljubljeni! Slušajte ga!

Evanđelje Mt 17,1-9

Lice mu zasja kao sunce.

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme:

Isus uze sa sobom Petra, Jakova i Ivana, brata njegova, te ih povede na goru visoku, u osamu, i preobrazi se pred njima. I zasja mu lice kao sunce, a haljine mu postadoše bijele kao svjetlost.

I gle: ukazaše im se Mojsije i Ilija te razgovarahu s njime.

A Petar prihvati i reče Isusu:

»Gospodine, dobro nam je ovdje biti.

Ako hoćeš, načinit ću ovdje tri sjenice, tebi jednu, Mojsiju jednu i Iliji jednu.«

Dok je on još govorio, gle, svijetao ih oblak zasjeni, a glas iz oblaka govoraše:

»Ovo je Sin moj ljubljeni!

U njemu mi sva milina! Slušajte ga!«

Čuvši glas, učenici padoše licem na zemlju i silno se prestrašiše. Pristupi k njima Isus, dotakne ih i reče:

»Ustanite, ne bojte se!« Podigoše oči, ali ne vidješe nikoga doli Isusa sama. Dok su silazili s gore, zapovjedi im Isus: »Nikomu ne kazujte viđenje dok Sin Čovječji od mrtvih ne uskrsne.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	426.1	Spomeni se, Gospodine
Otpjevni psalam:		Neka dobrota tvoja, Gospodine (ŽV 2/2008)
Prinosna:	447	Spasi, Kriste, svoje djelo
ili	228.2	Nekad na križu
Pričesna:	244	Odzivam, se Isuse
ili	246	Ovdje je sada
	185	O Isuse, nebesa sjaj
Završna:	463	Sretnih li vas

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, uputimo svoje iskrene molitve vječnome Ocu koji nam svu svoju ljubav objavljuje u svome božanskome Sinu Isusu:

1. U današnjem evanđeoskom odlomku Isus se preobražava pred učenicima. Daj da tvoja Crkva neprestano svjedoči o slavi i moći Krista koji se za nas potpuno predao, molimo te.
2. Kristovi su se učenici na gori prestrašili, čuvši glas iz oblaka. Ohrabri pastire svete Crkve da neumorno traže i osluškuju tvoj glas te ih nikakav strah ne pokoleba u vršenju povjerene im svete službe, molimo te.
3. Tvojom snagom i milošću primamo mnoge darove. Učini nas zahvalnima za svaki tvoj dar, osobito što se smijemo zvati tvojom ljubljenom djecom, molimo te.
4. Apostol Petar je, zaslijepjen ljepotom božanske slave, prostor preobraženja htio podrediti zemaljskom. Podaj nam uvidjeti kako ljepota preobraženja dolazi najprije iz duše koja vrši volju Božju i život daje za bližnje, molimo te.
5. Iako smo grešni, vapimo za tvojim oprostom i u času smrti molimo da nam iskažeš milosrđe. Sve naše pokojne milostivo primi u nebesa kao svoju ljubljenu djecu, molimo te.

Oče vječni, dok te iskreno molimo za ove naše potrebe da ih uslišiš, i mi želimo, kao što su učenici slijedili tvog Sina na goru gdje se preobrazio, ići za njim do kraja ovoga života i preobraženja za vječnost.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Bivanje i »snebivanje« s Isusom

Iskusiti smisao vjere

Jedan od najvećih, ako ne i temeljni problem kršćana današnjice jest nedostatak iskustva žive vjere. Upravo to je razlog da sve češće od ljudi znamo čuti kako im njihova vjera više nema nikakvog smisla. Upravo iz tog razloga nije zgorega posegnuti za biblijskim tekstom iz Matejeva evanđelja koji progovara o iskustvu hoda učenika s Kristom na goru gdje će sami iskusiti ono što je cilj njihova ovozemaljskog hoda u vjeri. Evanđelist Matej nam stoga u perikopi koju nazivamo Isusovo preobraženje ili transfiguracija želi prikazati put kroz koji se dolazi do osobne preobraženosti života, a samim time i put do smišljenog života u vjeri (usp. Mt 17,1-9). Promotrimo taj put.

Zemaljsko i »vanzemaljsko« u isto vrijeme

Zapažamo kako je evanđeoski tekst orijentiran prije svega oko Isusa koji je ujedno temeljni protagonist radnje. Unatoč tome što nam se može učiniti kako su učenici te njihovo bivanje ili bolje rečeno »snebivanje« s (oko) Isusom oni koji zauzimaju prvo mjesto na planu naracije, ipak je od samoga početka jasno da je Isus temeljni pokretač događaja. Tekst i započinje snažnom afirmacijom da Isus uzima sa sobom Petra, Jakova i Ivana te ih vodi u goru u osamu te se preobražava pred njima. I tu se događa uistinu nešto čudno jer se od zemaljskih likova te scene na zemlji vrlo brzo prelazi u odnos s likovima te prostorom koji nije od ovoga svijeta, nego smo smješteni u neki drugi svijet. To je svijet pun svjetla i izmijenjenosti ljudskih likova. Sam Isus biva izmijenjen (preobražen), a njemu ususret prilaze Mojsije i Ilija koji s njime razgovaraju. Brilljantni su ti evanđelisti jer od ovozemaljskih likova i ovozemnosti u samo par poteza pera stvaraju onostranost te nam u svijest prizivaju one koji našem životu na zemlji daju jedan novi horizont. Ovaj puta to su Mojsije i Ilija

koji na simboličan način prikazuju Zakon i Proroštvo kao put preko kojega se dolazi do istinskog shvaćanja Isusove osobe. Mojsije stoga u biblijskom tekstu stoji kao onaj koji predstavlja Toru, odnosno Božji zakon koji je za pobožnog Izraelca bio vitalna snaga za življenje. U njemu se ovozemnosti davala ljepota i neprolazni sjaj jer je Zakon (Tora) bio svet te je narod vodio prema svetosti samoga Boga. S druge strane Ilija stoji kao onaj koji predstavlja proroke koji su bili Božji ljudi, odnosno ljudi živog iskustva Božjeg života. Sada nam je dakle jasnije kako je evanđelistima na srcu prije svega reći kako je za shvaćanje novosti Isusova života koja se u datome trenutku evanđeoske naracije prikazuje na maestralan način kroz preobraženje, moguće doći tek pomnim osluškivanjem Zakona (Mojsije) i Proroka (Ilija). U njima nam blista sva ljepota (slava) Isusove osobe te nas poziva da toj istoj ljepoti pridemo. No sve bi bilo lijepo da nema Petrova naprasnog prekida do tada lijepe evanđeoske naracije.

Raj prije vremena ili?

Petrovo nasilno upadanje na scenu na kojoj se doduše već nalazi, pomalo nas čudi. Naime, Petar zasljepljen ljepotom trenutka ne shvaća kako je svrha Isusova susreta s Mojsijem i Ilijom ne tek stvaranje rajskoga stanja na zemlji, nego prije svega ohrabrenje učenika i čitatelja evanđelja da njihovo meditiranje Zakona i proroka ima smisla jer će ih dovesti do kontempliranja Isusove osobe u nebu. A Petar kao da želi da se to već sada i ovdje dogodi na zemlji, no to se ne događa te ni nama današnjim čitateljima evanđelja ne dopušta stvaranje slave prije slave. Ona je u svojoj punini priređena onima koji će ostati trajno vjerni Mojsiju i Prorocima te samime time Kristovoj osobi jer ju oni u punini opisuju. Iz tog razloga slušamo kao i u trenutku Isusova krštenja

riječi: *Ovo je Sin moj ljubljeni, slušajte ga.* Tek će dakle posluš ljubljenom Sinu koji je Krist biti garancija dolaska do Oca u nebesima te vječne slave i neprolaznog života. No te se ne može dogoditi prije muke, smrti i uskrsnuća Krista. Tek tada će se Krist u punini očitovati sam kao onaj koji je do kraja vjeran Ocu te samim time proslavljen i garancija naše proslavljenosti u nebu.

Uvidjeti Petrove greške dok izgrađujemo svoju duhovnost

Želimo li iz svega do sada navedenoga izvući poruke za naš duhovni život onda ćemo reći slijedeće. Kao prvo vidimo da je uistinu važno u životu kršćana ne pobrkati dvije stvarnosti: materijalno i nematerijalno. Petar griješi jer u ono što je onostrano, odnosno Božje, želi uplesti ono što je isuviše ljudsko i materijalno što se očituje u pravljenju sjenica. S druge strane njegova je pogriješka i to što proslavljenost gleda kao nešto što je lišeno muke i smrti, a samim time nebo i istinsku duhovnost koja vodi do neba svodi na lijepi osjećaj koji se postiže bez osobnog trpljenja i suobličavanja muci i smrti Isusa Krista. Samim time i nama daje veliku lekciju koju ujedno potvrđuje istinitom i sam Isus u ovome evanđeoskom odlomku. Riječ je naravno o istini kršćanstva, a ona je da se do proslavljenosti (neba) dolazi tek kroz muku i smrt. Time se potvrđuje istinitost Isusove osobe. Jer ne treba zaboraviti da je evanđeoski tekst snažan upravo iz razloga što je pisan iz iskustva proživljene vjere u osobu Isusa Krista, a ne tek kao narativ koji se tek treba dogoditi. Evanđelje se dakle već obistinilo i njegovu snagu prenose nam biblijski pisci već stoljećima. Možda

Beato Angelico, *Preobraženje*, 1440.

je upravo vrijeme korizme i za nas osobno put oslušivanja Krista koji nam i danas progovara po svojim Svetim pismima ne bi li i nas doveo do radosti koju je iskusio Petar, Jakov i Ivan. Do te ćemo radosti doći povlačenjem u osamu svojega života te meditiranjem Pisma koje nam donosi istinsku radost i ožarenost lica kakvu su iskusili apostoli u osami s Kristom. Na posljetku, naše će kršćanstvo time dobiti na smislu jer ćemo kroz živo iskustvo susreta s Kristom u Pismima biti radosni navjestitelji novosti života koju nam sam Bog daruje svakoga dana dok pomno oslušujemo njegovu riječ te po njoj izgrađujemo sebe na putu prema nebeskoj domovini gdje ćemo biti proslavljeni od strane nebeskog Oca.

Ivan Benaković

Treća korizmena nedjelja

12. ožujka 2023.

ULAZNA PJESMA

Kada na vama pokažem svetost svoju, skupit ću vas iz svih zemalja. Poškropit ću vas vodom čistom i očistit ću vas od svih vaših nečistoća. I dat ću vam novo srce, govori Gospodin. (Ez 36,23-26)

ZBORNA MOLITVA

Bože, izvore milosrđa i sve dobrote, odredio si lijek našim grijesima: post, molitvu i djela ljubavi. Priznajemo da smo grešni. Savjest nas optužuje. Molimo te: iskazuj nam uvijek svoje milosrđe. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, po ovoj nam žrtvi oprosti grijeha i pomози da i mi praštamo svojoj braći. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Tko bude pio vode koje ću mu ja dati, govori Gospodin, postat će u njemu izvorom vode koja teče u život vječni. (Iv 4,13-14)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, već na zemlji nahranio si nas kruhom s neba i dao nam zalag onoga što još ne vidimo. Smjerno te molimo: što sada u otajstvu slavimo, nek se ostvari u punoj istini. Po Kristu.

Prvo čitanje Izl 17,3-7

Čitanje Knjige Izlaska

U one dane: Narod je žeađao za vodom pa je mrmljao protiv Mojsija i govorio: »Zašto si nas iz Egipta izveo? Zar da žeađom pomoriš nas, našu djecu i našu stoku?« Mojsije nato zazva Gospodina: »Što ću s ovim narodom? Još malo pa će me kamenovati.« Gospodin odgovori Mojsiju: »Istupi pred narod! Uzmi sa sobom nekoliko izraelskih starješina; uzmi u ruku štap kojim si udario Rijeku i pođi. A ja ću stajati pred tobom ondje, na pećini na Horebu. Udari po pećini: iz nje će poteći voda pa neka se narod napije.« Mojsije učini tako naočigled izraelskih starješina. Mjesto prozovu Masa i Meriba zbog toga što su se Izraelci prepirali i kušali Gospodina govoreći: »Je li Gospodin među nama ili nije?«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 95,1-2.6-9

Pripjev: O da danas glas Gospodnji poslušate: »Ne budite srca tvrda!«

Dođite, klićimo Gospodinu, uzvikujmo Hridi, Spasitelju svome! Pred lice mu stupimo s hvalama, klićimo mu u pjesmama!

Dođite, prignimo koljena i padnimo nice, poklonimo se Gospodinu koji nas stvoril Jer on je Bog naš, a mi narod paše njegove, ovce što on ih čuva.

Drugo čitanje Rim 5,1-2.5-8

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Opravdani vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dićimo se nadom slave Božje. Nada pak ne postiđuje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan! Doista, dok mi još bijasmo nemoćni, Krist je, već u to vrijeme, za nas bezbožnike umro. Zbilja, jedva bi tko za pravedna umro; možda bi se za dobra tko i odvažio umrijeti. A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grešnici, Krist za nas umrije.

Riječ Gospodnja.

Evandjelje Iv 4,5-15.19b-26.39a.40-42 (kraća verzija)

Čitanje svetog Evandjelja po Ivanu

U ono vrijeme: Dođe Isus u samarijski grad koji se zove Sihar, blizu imanja što ga Jakov dade svojemu sinu Josipu. Ondje bijaše zdenac

Jakovljevi. Isus je umoran od puta sjedio na zdenču. Bila je otprilike šesta ura. Dođe neka žena Samarijanka zahvatiti vode. Kaže joj Isus: »Daj mi piti!« Njegovi učenici bijahu otišli u grad kupiti hrane. Kaže mu na to Samarijanka: »Kako ti, Židov, išteš piti od mene, Samarijanke?« Jer Židovi se ne družu sa Samarijancima. Isus joj odgovori: »Kad bi znala dar Božji i tko je onaj koji ti veli: 'Daj mi piti', ti bi u njega zaiskala i on bi ti dao vode žive.« Odvratila mu žena: »Gospodine, ta nemaš ni čime bi zahvatio, a zdenac je dubok. Otkuda ti dakle voda živa? Zar si ti možda veći od oca našeg Jakova koji nam dade ovaj zdenac i sam je iz njega pio, a i sinovi njegovi i stada njegova?« Odgovori joj Isus: »Tko god pije ove vode, opet će ožednjeti. A tko bude pio vode koju ću mu ja dati, ne, neće ožednjeti nikada: voda koju ću mu ja dati postat će u njemu izvorom vode koja struji u život vječni.« Kaže mu žena: »Gospodine, daj mi te vode da ne žeđam i da ne moram dolaziti ovamo zahvaćati. Gospodine, vidim da si prorok. Naši su se očevi klanjali na ovome brdu, a vi kažete da je u Jeruzalemu mjesto gdje se treba klanjati.« A Isus joj reče: »Vjeruj mi, ženo, dolazi čas kad se nećete klanjati Ocu ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu. Vi se klanjate onome što ne poznate, a mi se klanjamo onome što poznamo jer spasenje dolazi od Židova. Ali dolazi čas – sada je! – kad će se istinski klanjatelji klanjati Ocu u duhu i istini jer takve upravo klanjatelje traži Otac. Bog je duh i koji se njemu klanjaju, u duhu i istini treba da se klanjaju.« Kaže mu žena: »Znam da ima doći Mesija zvani Krist – Pomazanik. Kad on dođe, objavit će nam sve.« Kaže joj Isus: »Ja sam, ja koji s tobom govorim!« Mnogi Samarijanci iz onoga grada povjerovali su u njega zbog riječi žene koja je svjedočila. Kad su dakle Samarijanci došli k njemu, moljahu ga da ostane u njih. I ostade ondje dva dana. Tada ih je još mnogo više povjerovalo zbog njegove riječi pa govorahu ženi: »Sada više ne vjerujemo zbog tvoga kazivanja; ta sami smo čuli i znamo: ovo je uistinu Spasitelj svijeta.«

Riječ Gospodnja.

MOLITVA VJERNIKA

Žedni vode žive u kojoj primamo neizmjernu Božju ljubav, i od koje, jednom napojeni, više nećemo žeđati, uputimo svoje prošnje Ocu nebeskom:

1. Tvoj je Sin žeđao za privođenjem duša spasenju. Daj da se tvoja Crkva neprestano napaja na izvoru tvoje ljubavi i k njemu privodi sve narode svijeta, molimo te.
2. Pastiri tvoje Crkve svakodnevno brinu o povjerenim stadima. Budi im na pomoć te po Duhu Svetom izlij svoju ljubav u njihova srca, molimo te.
3. Diljem svijeta mnogi ljudi nemaju pitke vode. Daj da osvijestimo taj problem i uložimo svaki napor u vršenje pravedne podjele ovozemaljskih dobara, molimo te.
4. Mnogi su povjerovali u Krista po riječima Samarijanke. Daj da svjedočimo o tvojim čudesnim zahvatima u našim životima, privodeći tako ljude tvome istinskom izvoru, molimo te.
5. Često žeđamo za smislom života. Podaj nam shvatiti koliko žeđaš za nama kako bismo u tvojoj ljubavi pronašli svaki smisao i potrebu za vodom života koju nam daruješ, molimo te.

Nebeski Oče, hvala ti što nas i danas napajaš na izvoru svoje Riječi. U ovome smo korizmenom vremenu osobito potrebni žive vode da bismo po njoj osjetili tvoju prisutnost u našim srcima, snagom Duha Svetoga kojeg si nam darovao.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	426.2	Kada na vama pokažem
Otpjevni psalam:	111	Ako danas
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	436.3	Tko bude pio
	154	Žeđa duša moja
Završna:	464	Milosti je čas

Piti ljubav Božju

Čovjek je u svojoj biti nezasitno biće. U svojoj nezasitnosti, međutim, zna biti nelogičan. Jer on u biti žeda za punijim životom i za dubljim smislom, ali ne zna uvijek svoju žed ispravno artikulirati ni kanalizirati. Dok teži za ostvarenjem svoje biti i ispunjenjem smisla života, nije rijetkost da te istinske težnje i želje dovede u pitanje i upropasti nezdravim željama i površnim težnjama koje mu se nametnu kao tekuće potrebe koje na neki način apsolutizira i od kojih potom ne vidi onih dubljih stvarnih potreba.

Narod u raskoraku

Potvrda za to je i sam Božji narod, kako nam opisuje prvo čitanje iz Knjige izlaska. Izraelci, premda uživajući Božju pomoć i zaštitu, u nekom trenutku tijekom prolaska kroz pustinju do obećane zemlje, počeli su zdvajati i kolebati se glede Božje pomoći i prisutnosti. Prestrašili su se da će pomrijeti od žeđi, te su izgubili povjerenje u Božje vodstvo i zaštitu. Uslijed tekućih potreba svakodnevnice zaboravili su na Božja čudesa i snagu kojom su izišli iz Egipta i uputili se u slobodu. Zato su počeli mrmljati i buniti se protiv Mojsija, a time i protiv Gospodina koji je njega postavio na čelo naroda. Narod se tako našao u raskoraku između Boga i životnih potreba kao što je potreba da ima vodu za preživjeti u pustinji. Krivicu za takvo stanje su prebacivali na Mojsija i na Gospodina koji su ih doveli, po njima, u nezavidnu i bezazlenu situaciju. Time su pokazali da su bili lišeni Božje prisutnosti i to ne radi toga što Gospodin ne bi bio prisutan među njima, već zato što su oni sumnjali u njega i njegovo vodstvo. Nisu bili kadri njega žeđati, te osjetiti da on svojom riječju, zakonom i vodstvom taži njihovu žeđ za životom i smislom, spoznajom i istinom, pravdom i dobrotom, već su se usredotočili na izvanjsku žeđ koja ih je dovodila do tolike zabrinutosti.

A narod koji dvoji oko Boga, njegove moći i prisutnosti, redovito je u raskoraku između zemaljskih i nebeskih dobar, između ljudskog i Božjeg zakona, između tjelesnih i duhovnih potreba. U takvim okolnostima redovito na površinu isplivaju one zemaljske potrebe i želje koje potom udalje Boga i zaguše stvarnu potrebu vlastitih dubina. Narod koji teži za zemaljskom sigurnošću odrekao se Boga i njegove sigurnosti. Narod koji hodi prema budućnosti uvjeren da će mu budućnost zajamčiti izvanjsko blagostanje, prestao je istinski živjeti, te umire u željama kojima se vodi i guši se u blagostanju koje stvori. Iz svega je očito da je ključni stav i odnos prema Bogu koji pokazuju koliko narod ide ispravnim putem i koliko ima zajamčen dolazak do obećane zemlje, do prave slobode i punine života. Ako dopusti da mu zemaljske potrebe i dobra priguše potrebu za vječnim i vremenitim dobrima, već je umro u svojoj biti i teško mu je dati pravi život. Ako prestane intenzivni i iskreni odnos s Bogom, sebe je lišio najsvetije sastavnice života. Štoviše, time je sebe osudio na umiranje, na posvemašnju žeđ koju mu ne mogu utažiti sva dobra ovoga svijeta. Kada dušu prepusti nevjeri, onda je jasno da je sebe izložio Božjim prijekorima i kazni jer je time Boga stavio na kušnju.

Božja žeđ

U svjetlu svega rečenoga shvaćamo i evanđeoski odlomak iz Ivanova Evanđelja o Isusovu susretu sa ženom Samarijankom na Jakovljevu zdencu. Dok je Isus sjedio umoran od puta i žedan na tom zdencu, došla je neka žena Samarijanka iz obližnjeg mjesta zahvatiti vode. I kad je bio žedan, Isus ne žeđa samo tjelesnom žeđu, niti tu žeđ stavlja u prvi plan. On je bio žedan istinskog susreta i želje da ova žedna otkrije Boga kao vrelo svoga života. Zato od nje traži vode i s njom započinje razgovor, kršeći redovite običaje

Pierre Minyar, *Isus i Samarijanka*, 1681.

i udaljenost koja je bila između Židova i Samarijanaca. Njemu je najvažnije bilo da u ovoj ženi iskopa zdenac žeđi za Bogom i spoznaje Boga živoga, svjestan da nema većeg blagoslova od otvaranja srca Bogu, niti ima išta ljepše od toga da ga otkrijemo u vlastitim dubinama. Jer po svome Sinu kojega je poslao među nas, Bog je žedan želje da nas napoji svojom ljubavlju.

U tom duhu nam se i korizmeno vrijeme, kao vrijeme izvanjske suše, to jest odbacivanja zemaljskoga obilja, čini najprikladnijim vremenom da po Isusu otkrijemo autentičnu žeđ koju je otkrila u sebi i Samarijanka. Pročišćavanjem vlastite nutrine i srca do onih pravih božanskih dubina, otkrivamo da je korizma vrijeme kada pijemo ljubav Božju s pravog izvora, a to je naš Gospodin koji nam dolazi u srce koje čistimo od svih natruha kako bi u njemu mogla žuboriti njegova voda koju on daje i koja struji u život vječni. Na takvu svetu žeđ nas poziva naš Gospodin koji je radi toga i došao da nam je otkrije, kao što je otkrio Samarijanki na Jakovljevu zdencu. Neophodno nam je ići onkraj ljudske suhoće, te shvatiti da nam je pustinja prigoda pročistiti svoje srce, te potom u njegovim dubinama piti ljubav Božju za koju

nam Isus omogućuje da je zahvatimo i da po njoj nikada više ne ožednimo.

Upravo kao što je Bog žedan naše žeđi za njegovom ljubavi, stoga kao njegova djeca, učeći od njega u našoj korizmenoj pustinji, trebamo biti žedni njegove ljubavi, te sva svoja nastojanja podrediti ovom svetom cilju. I mi smo pozvani biti žedni vlastite žeđi, to jest žedni žeđi za njegovom ljubavi da nam prostruji u srce, kako bismo osjetili iznutra, po snažnom žuboru da je on prisutan u nama. A kada je on u nama, onda imamo puninu života i smisla i ljepote koju nam nitko ne može oduzeti nakon što je jednom primimo u srce. A kao što je Isusu jelo i piće bilo vršiti volju Oca nebeskoga, tako je i nama to sveti korizmeni cilj, piti Božju ljubav i blagovati njegov život s najsvetijeg vrela koje se uprisutnilo među nama i u srce svakoga od nas koji smo mu povjerovali i otvorili se njegovoj prisutnosti. Neka nam dadne milost da i sami proživimo to iskustvo koje je sv. Pavao posvjedočio riječima: »Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetomu koji nam je dan.«

Ivan Bodrožić

Četvrta korizmena nedjelja

19. ožujka 2023.

ULAZNA PJESMA

Veseli se Jeruzaleme!
Kličite zbog njega svi koji ga
ljubite! Radujte se, radujte se
njime, svi koji ste nad njim
tugovali! Nadajte se i
nasitite na dojckama
utjehe njegove.
(Usp. Iz 66,10-11)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si nas sa sobom
pomirio po Riječi svojoj,
Isusu Kristu. Pomozi nam
da odanošću i živom vjerom
idemo u susret skorim
vazmenim blagdanima.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, s radošću ti
prinosimo ovu žrtvu, koja
nam daje lijek protiv smrti.
Molimo te da je s vjerom
slavimo i dostojno
prikažemo za spas svijeta.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Gospodin mi pomaza oči, i
odoh, oprah se i progledah.
(Usp. Iv 9,11)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, ti prosvjetljuješ
svakog čovjeka koji dolazi na
ovaj svijet; molimo te,
izliječi nam sljepoću srca da
spoznamo što je pravo i tebe
iskreno ljubimo.
Po Kristu.

Prvo čitanje 1Sam 16,1b.6-7.10-13a

Čitanje Prve knjige o Samuelu

U one dane: Reče Gospodin Samuelu: »Napuni uljem svoj rog i pođi na put! Ja te šaljem Betlehemcu Jišaju jer sam između njegovih sinova izabrao sebi kralja.«

Kad su došli i kad je Samuel vidio Eliaba, reče u sebi: »Jamačno, evo pred Gospodinom stoji njegov pomazanik!« Ali Gospodin reče Samuelu: »Ne gledaj na njegovu vanjštinu ni na njegov visoki stas jer sam ga odbacio. Bog ne gleda kao što gleda čovjek: čovjek gleda na oči, a Gospodin gleda što je u srcu.« Tako Jišaj dovede sedam svojih sinova pred Samuela, ali Samuel reče Jišaju: »Gospodin nije izabrao nijednoga od ovih.« Potom zapita Jišaja: »Jesu li to svi tvoji sinovi?« A on odgovori: »Ostao je još najmlađi, on je na paši, za stadom.« Tada Samuel reče Jišaju: »Pošalji po njega jer nećemo sjedati za stol dok on ne dođe.« Jišaj posla po njega: bijaše on rumen, lijepih očiju i krasna stasa. I Gospodin reče Samuelu: »Ustani, pomaži ga: taj je!« Samuel uze rog s uljem i pomaza ga usred njegove braće; i duh Gospodnji obuze Davida od onoga dana.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 23,1- 6

Pripjev: Gospodin je pastir moj: ni u čem ja ne oskudijevam.

Gospodin je pastir moj:
ni u čem ja ne oskudijevam;
na poljanama zelenim
on mi daje odmora.
Na vrutke me tihane vodi
i krijepi dušu moju.

Stazama pravim on me upravlja
radi imena svojega.

Pa da mi je i dolinom smrti proći,
zla se ne bojim jer si ti sa mnom.

Tvoj štap i palica tvoja
utjeha su meni.

Dobrota i milost pratit će mene
sve dane života moga.

U Gospodnjem ću domu prebivati,
kroz dane mnoge.

Drugo čitanje Ef 5,8-14

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Efežanima

Braćo: Nekoć bijaste tama, a sada ste svjetlost u Gospodinu: kao djeca svjetlosti hodite – plod je svjetlosti svaka dobrota, pravednost i istina – i odlučite se za ono što je mило Gospodinu. A nemojte

MOLITVA VJERNIKA

Braće i sestre, izrecimo Bogu Ocu svoje prošnje i zamolimo ga da nas oslobodi svake sljepoće duše i tijela kako ne bismo ostali u tami grijeha:

1. Mnoge se tamne sile nadvijaju nad tvojom svetom Crkvom. Učini da svjetlost pravednih djela i riječi vjernika obasja svaku tamu grijeha, molimo te.
2. Tvoj je Sin liječio bolesne i nemoćne. Podaj svećenicima čvrstu vjeru i pouzdanje u Kristovu iscjeliteljsku moć, i daj da je neprestano naviještaju svima potrebnima tvog oproštenja i izlječenja, molimo te.
3. Mnogi se ljudi rađaju slijepi ili oslijepi zbog bolesti. Daj da ih ne izdvajamo iz društva, već s osobitom pažnjom brinemo za njih i njihove potrebe, molimo te.
4. Teža od sljepoće očiju, sljepoća je srca. Podaj nam uvidjeti i ispovjediti grijeha, da bi tamu naših srdaca obasjalo tvoje svjetlo, molimo te.
5. Odlazeći s ovoga svijeta, bojimo se vječne tame. Smiluj se svim pokojnima i oprosti im grijeha, te ih uvedi u vječno svjetlo svoga nebeskog Kraljevstva, molimo te.

Bože Oče, često nas obuzima tama grijeha poradi naših zemaljskih slabosti. Učvrsti nas u vjeri i nadi, te nas neprestano potiči na obraćenje da bismo tamu ovozemaljskog zamijenili svjetlom tvoje Istine i obasjali svijet dobrotom i ljubavlju.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

udjela u jalovim djelima tame, nego ih dapače raskrinkavajte, jer što potajno čine, sramota je i govoriti. A sve što se raskrinka, pod svjetlošću postaje sjajno; što je pak sjajno, svjetlost je. Zato veli: »Probudi se, ti što spavaš, ustani od mrtvih i zasvijetlit će ti Krist.«

Riječ Gospodnja.

Evandjelje Iv 9,1.6-9.13-17.34-38 (kraća verzija)

Ode, umije se pa se vrati gledajući.

Čitanje svetog Evandjelja po Ivanu

U ono vrijeme: Isus prolazeći ugleda čovjeka slijepa od rođenja. I pljune na zemlju te od pljuvačke načini kal pa mu kalom premaza oči. I reče mu: »Idi, operi se u kupalištu Siloamu!« – što znači »Poslanik.« Onaj ode, umije se pa se vrati gledajući. Susjedi i oni koji su ga prije viđali kao prosjaka govorili su: »Nije li to onaj koji je sjedio i prosio?« Jedni su govorili: »On je.« Drugi opet: »Nije, nego mu je sličan.« On je sam tvrdio: »Da, ja sam!«

Tada odvedoše toga bivšeg slijepca farizejima. A toga dana kad Isus načini kal i otvori njegove oči, bijaše subota. Farizeji ga počеше iznova ispitivati kako je progledao. On im reče: »Stavio mi kal na oči i ja se oprah – i evo vidim.« Nato neki između farizeja rekoše: »Nije taj čovjek od Boga: ne pazi na subotu.« Drugi su pak govorili: »A kako bi jedan grešnik mogao činiti takva znamenja?« I nastade među njima podvojenost. Zatim ponovno upitaju slijepca: »A što ti kažeš o njemu? Otvorio ti je oči!« On odgovori: »Prorok je!« Odgovore mu: »Sav si se u grijesima rodio, i ti nas da učiš?« I izbacise ga.

Dočuo Isus da su onoga izbacili pa ga nađe i reče mu: »Ti vjeruješ u Sina Čovječjega?« On odgovori: »A tko je taj, Gospodine, da vjerujem u njega?« Reče mu Isus: »Vidio si ga! To je onaj koji govori s tobom!« A on reče: »Vjerujem, Gospodine!« I baci se ničice preda nj.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	463	Sretnih li vas
Otpjevni psalam:	430	Gospodin je pastir moj
Prinosna:	XV	Oče, primi žrtvu ovu
Pričesna:	201	O svjetlo duša Isuse
	246	Ovdje je sada
Završna:	447	Spasi, Kriste, svoje djelo

Bog ne gleda kao čovjek

Jedna od glavnih misaonih niti koja se provlači kroz današnja misna čitanja glasi: Bog ne gleda kao čovjek.

Davidov primjer

U prvom čitanju iz Prve knjige o Samuelu ta misao izričito je izrečena kada je prorok Samuel po Božjoj zapovijedi došao u kuću betlehemca Jišaja da jednoga od njegovih sinova pomaže za novoga kralja umjesto Šaula koji je zbog svoje neposlušnosti Bogu bio odbačen. Kad je Samuel vidio Eliaba, najstarijega Jišajeva sina, čovjeka lijepe vanjštine i visoka stasa pomislio je da je on Božji izabranik. Ali odmah mu je došla Božja riječ da Bog ne gleda kao čovjek. Ljudske oči zaustave se na vanjštini, a Bog gleda što je u srcu. Tako je Jišaj izveo pred Samuela sedam svojih sinova, ali ni jedan od njih nije bio izabran. Bio je to tek osmi i najmlađi sin David, koji je čuvao stado i nitko nije računao da je Bog za svoga pomazanika izabrao onoga tko je u svojoj obitelji bio na posljednjem mjestu, a vidjet ćemo da nije bio ni besprijekornoga moralnog života.

Zanimljivo je da je i za Davida rečeno kako je bio »rumen, lijepih očiju i krasna stasa« (1Sam 16,12), a prethodno smo vidjeli kako vanjski izgled nije igrao nikakvu ulogu u Božjem izboru svoga pomazanika. Iz toga možemo zaključiti da lijepa vanjština nije u Božjim očima nikakva prednost, ali isto tako nije ni prepreka da netko bude izabran za ono što Bog hoće.

Bogu je važno srce. A za Davida je rečeno i to da je on bio kralj po Božjem srcu (1Sam 13,14; Dj 13,22), jer se njegovo srce nije nikada udaljilo od Boga (1Kr 11,4; 15,3). Čak ni kada je zaslijepljen požudom učinio tako strašno zlo u Božjim očima, kao što je to bio preljub s Bat Šebom i ubojstvo njezina muža Urije (2Sam 11,1-27), David se nije odao štovanju drugih bogova. Priznao je Jahvi svoj grijeh i on mu je oprostio (2Sam 2,13).

Paziti da svjetlost ne postane tamna

U drugom čitanju iz Poslanice Efežanima govori se o djelima tame, koje je potrebno raskrinkati i iznijeti na svjetlo. I tu se vidi razlika između Boga i čovjeka. Mi ljudi skloni smo grijeha činiti i skrivati u tami, a kada nečiji grijesi ipak iziđu na vidjelo, onda ih ne obasjavamo svjetlošću, nego ih još više ocrnjujemo. Stoga nas Isus upozorava: »Pazi dakle da svjetlost koja je u tebi ne bude tamna« (Lk 11,35). On to kaže govoreći o svjetiljci koja se užije da svijetli svima u kući, a ne da se stavi pod posudu, te o našem čistu ili nevaljalu oku od kojeg ovisi hoćemo li oko sebe širiti svjetlost ili tamu.

Prisjetimo li se opet Davida, koji je s Urijinom ženom sagriješio potajno, vidimo da je njegov grijeh iznesen iz tame na svjetlo. David je za svoj grijeh i javno kažnjen, ali to se dogodilo baš onako kako piše Pavao u Poslanici Efežanima: »A sve što se raskrinka, pod svjetlošću postaje sjajno; što je pak sjajno, svjetlost je« (Ef 5,13). Davidov grijeh bio je izložen svjetlosti, a ne bačen u još dublju tamu. Na njemu se ispunila riječ Mojsijeva riječ: »Naše si grijeha stavio pred svoje oči, naše potajne grijeha na svjetlost lica svojega.« (Ps 90,8). U toj svjetlosti David se iskreno pokajao i Bog mu nije oduzeo svoje naklonosti, a i u narodu je unatoč najgorim grijesima ostao u najboljoj uspomeni.

U tome je, dakle, razlika između ljudskoga i Božjega gledanja na grijeh. Dok je čovjek sklon grešnike bacati u tamu, Bog ih obasjava svjetlom. Pod tim Božjim svjetlom njihovi grijesi nisu nipošto zanijekani, nego su osvjetljeni istinom koja oslobađa.

Biti svjetlost slijepima

U opisu Isusova ozdravljenja slijepca od rođenja također se govori o grijehu u kontekstu tame i svjetla. Isusovi učenici jednako kao i farizeji stanje čovjeka koji je rođen slijep spontano povezuju s grijehom.

Učenici pitaju Isusa: »Učitelju, tko li sagriješi, on ili njegovi roditelji te se slijep rodio?« (Iv 9,3a). A farizeji kasnije, tada već bivšemu slijepcu, kažu: »Sav si se u grijesima rodio, i ti nas da učiš?« (Iv 9,34).

Tako i jedni i drugi pokazuju svoju duhovnu sljepoću u kojoj ne vide razliku između grijeha i bolesti. I farizeji i Isusovi učenici u ovom događaju razmišljaju ljudskom logikom prema kojoj svaka bolest, patnja i nevolja koja zadesi čovjeka znači da je on ili netko njegov nešto sagriješio. Isus bez daljnjega tvrdi da to nije tako te svojim učenicima i svima ostalima želi otvoriti oči i naučiti ih da na bolest i patnju gledaju Božjim pogledom i promijene svoj način razmišljanja.

Na pitanje tko je sagriješio da se čovjek rodio slijep, Isus izričito odgovara da njegova sljepoća nije posljedica ni njegova grijeha ni grijeha njegovih roditelja. No, Isus pri tome ne objašnjava kako dolazi do toga da se netko rodi slijep. Ne objašnjava zašto je nekoga Bog tako »satkao u krilu majčinu« (Ps 139,13). Zašto Bog, kada vidi da nešto nije u redu, ne intervenira već u majčinoj utrobi, tako da se svako dijete rodi živo i zdravo? To pitanje Isus nam ostavlja kao križ, ali nam daje drugi odgovor kojim nam pokazuje kako se trebamo postaviti i ponašati prema slijepoj i svakoj drugoj osobi s posebnim potrebama.

Nakon što je rekao učenicima da slijepac od rođenja nije slijep zbog ničijega grijeha, Isus nastavlja: »nego je to zato da se na njemu očituju djela Božja.« (Iv 9,3b). Potom je on sam odmah očitovao djelo Božje učinivši ono što samo Bog može učiniti. Slijepcu od rođenja podario je vid. Oči mu je premazao blatom koje je načinio pljunuvši na zemlji, poslao ga da se opere u kupalištu Siloamu, i slijepac je progledao.

Domenico Cresti, Čudo nad slijepcem od rođenja, 1604.

Ta Isusova gesta kao i mnogi drugi detalji u ovom evanđeoskom odlomku zahtijevali bi posebno tumačenje, ali ovdje nam se na kraju čini dovoljnim istaknuti barem jednu osnovnu poruku. Mi kao ljudi nemamo moć učiniti čudo tako da slijepcu otvorimo oči kako je to učinio Isus. Ali i mi imamo moć na svoj način očitovati djela Božja. To činimo onda kada u svom odnosu i prema slijepcima i prema svim ljudima postupamo tako da u njihove živote unosimo što više svjetla, a ne još veću tamu.

Domagoj Runje

Smiluj nam se, Gospodine

Otpjevni psalam za prvu korizmenu nedjelju

M. Martinjak

PUK

Smi-luj nam se, Go-spo - di - ne, jer smo sa-grije-ši - li!

PSALMISTA
Ps 51, 3-6a.12-14.17

1. Smi - luj mi se, Bože, po milo - sr - đu svo - me,
Operi me svega od mo - je kri - vi - ce,
2. Be - za - konje svo - je pri - zna - jem,
Tebi, samom tebi ja sam zgrije-ši - o
3. Či - sto srce stvo - ri mi, Bo - že,
Ne odbaci me od li - ca svo - je - ga
4. Vra - ti mi radost svo - ga spa - se - nja
Otvori, Gospodine, us - ne mo - je,

1. po velikom smilovanju izbriši moje be - za - ko - nje.
od grijeha me mojeg o - či - sti
2. grijeh je moj svagda pre - da - mnom
i učinio što je zlo pred to - bom.
3. i duh postojan obnovi u me - ni.
i svoga svetog duha ne uzmi od me - ne!
4. i učvrsti me duhom sprem - nim.
i usta će moja navješćivati hvalu tvo - ju.

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

Ispit savjesti

PRIPREMA ZA SAKRAMENT POMIRENJA – ISPOVIJEDI

PRIREADIO: mons. Ivan Šaško

CIJENA

0,66 €

Knjižicu po cijeni od **0,66 EUR** možete naručiti na narudzbe@hilp.hr ili na broj telefona **+385 (0)1 5635 050**. Troškovi poštarine nisu uračunati u cijenu.

Za župne urede, koji za svoje vjernike žele naručiti više primjeraka, predviđeni su posebni popusti*:
50 primjeraka – 17,00 EUR; 100 primjeraka – 30,00 EUR; 200 primjeraka – 53,00 EUR.

*Navedeni popust odnosi se samo na župe i pretpostavlja da knjižica nije namijenjena za daljnju prodaju.

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD
Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994
model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji